НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

ЦИВІЛІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ COVID-19

М А Т Е Р І А Л И
Всеукраїнського круглого столу

Одеса, 21 червня 2021 року

Одеса
Фенікс
2021

УДК 347.77: (007:004.056.5):616-0.36.21 «Covid 2019» (049.2)
Ц 579

За загальною редакцією:

доктора юридичних наук, професора Є.О. Харитонова,
доктора юридичних наук, професора І.В. Давидової

Упорядники-укладачі:

Спасова Катерина Іванівна – асистент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Лоншакова Валерія Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Чуфай Лілія Романівна – лаборант кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Група організаційного та технічного забезпечення Всеукраїнського круглого столу:

Давидова Ірина Віталівна – професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Чанишева Аліна Рашидівна – професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Калітенко Оксана Михайлівна – професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Омельчук Олександр Сергійович – доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Розумейко Дмитро Олексійович – асистент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Спасова Катерина Іванівна – асистент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Лоншакова Валерія Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Ц 579 **Цивілістичні проблеми інформаційної безпеки** в умовах COVID-19 : матеріали Всеукр. круглого столу, Одеса, 21 червня 2021 р. / за заг. ред. д.ю.н., проф. Є.О. Харитонова, д.ю.н., проф. І.В. Давидової. – Одеса : Фенікс, 2021. – 98 с.

ISBN 978-966-928-731-1

У збірнику містяться матеріали доповідей з теоретичних, історичних та методологічних проблем цивільного права та процесу, права власності, ІТ-права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнському круглому столі «Цивілістичні проблеми інформаційної безпеки в умовах COVID-19» 21 червня 2021 року в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в практичній діяльності.

УДК 347.77: (007:004.056.5):616-0.36.21 «Covid 2019» (049.2)

Матеріали видано за авторською редакцією.
Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть, автори, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978-966-928-731-1

© Національний університет «Одеська юридична академія», 2021

ПЕРЕДМОВА

Інформатизація є невід'ємною частиною розвитку нашого суспільства. Нині неможливо уявити собі навіть день без використання інформаційно-комунікаційних технологій, які супроводжують нас всюди (від звичайного спілкування з близькими та рідними до укладення важливих бізнесових угод, судового процесу тощо). Найважливішу роль тут відіграє інформаційна безпека, від якої буде залежати життя країни, суспільства та кожного з нас. Адже інформаційна безпека не лише спрямована на стан захищеності суспільних відносин, але й відкриває простір для їх підйому на більш високий рівень. Підвищення рівня інформаційної безпеки вимагає від нас використання інформаційних технологій, створення нових систем інформаційного менеджменту, розвитку виробництва інформаційного продукту, формування ринку інформаційних послуг тощо.

Аналіз ситуації, яка склалася нині з пандемією свідчить не просто про різке зростання інтересу до використання інформаційно-телекомунікаційних технологій щодня, а про життєву необхідність їх використання, єдину можливість придбати товар, отримати послугу тощо. Логічно, зі збільшенням попиту до використання IT-технологій зростає і зацікавленість у впевненості щодо інформаційної безпеки, вирішенні проблемних питань, які виникають в даному контексті. Саме вирішенню різного роду цивілістичних проблем інформаційної безпеки в умовах COVID-19 і було присвячено засідання Всеукраїнського круглого столу, яке відбулося у Національному університету «Одеська юридична академія» 21 червня 2021 року.

Учасниками круглого столу стали представники науково-педагогічного складу Університету, аспіранти, а також здобувачі вищої освіти (як рівня «бакалавр», так і рівня «магістр), що в сукупності свідчить про жвавий інтерес до проблематики, якій було присвячено науковий захід, зацікавленість у вирішенні проблемних питань, які стали предметом жвавих дискусій учасників круглого столу. Великий інтерес до заходу саме здобувачів вищої освіти свідчить про процес формування у них сукупності систематизованих знань, умінь, навичок юриста, а також інтелектуальних, особистісних, поведінкових його якостей, забезпечення високого рівня індивідуального сприйняття застосування приватноправового методу в інформаційній сфері, міру впевненості в його необхідності, готовність послідовно втілювати принципи приватного права в життя у процесі повсякденної юридичної діяльності.

Маємо надію, що результати проведеного круглого столу, подані у даній збірці його учасниками, зацікавлять широке коло читачів, яким не байдужі

приватноправові проблемами у сфері інформаційної безпеки та шляхами їхнього вирішення в умовах COVID-19.

Доктор юридичних наук, професор, зав. кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», член-кореспондент НАПрН України, Заслужений діяч науки і техніки України
Євген Олегович Харитонов

Доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»
Ірина Віталівна Давидова

Харитонов Євген Олегович,
доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, зав. кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

COVID-19 ТА ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах надзвичайних ситуацій, зокрема таких масштабних як епідемії/пандемії, для адекватної відповіді на породжені ними Виклики, крім належного рівня медицини, налагодженої системи охорони здоров'я та санітарно-епідеміологічною служби, важливе значення мають такі чинники як інформація та інформаційна безпека, призначенням яких є забезпечення поінформованості населення про перебіг пандемії та її наслідки, з одночасним уникненням панічних настроїв, істеричності або байдужості. У свою чергу, вимоги дотримання інформаційної безпеки можуть стати чинником обмеження інформації, усунення неправдивої інформації тощо, внаслідок чого виникає колізія права приватної особи на інформацію та права на безпечну інформацію (на безпеку інформації).

Значення згаданих категорій зумовлює необхідність визначитися щодо розуміння таких понять як «інформація», «інформаційна безпека», «загрози інформаційній безпеці».

Отже, виходимо з того, що інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді (стаття 1 Закону України «Про інформацію»). Як випливає з наведеного визначення ознаками інформації є те, що це: 1) будь-які відомості та /або дані, тобто, інформація, як така; 2) ці відомості та /або дані можуть бути зафіксовані будь-яким чином [1].

«Інформаційна безпека» розуміється як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації [7]. При цьому поняття «загрози інформаційній безпеці» охоплює як ті загрози, котрі створює сама інформація, так і ті, що виникають для неї «ззовні». З погляду цивілістичного це означає, що у першому випадку йдеться про попередження шкоди та ліквідацію шкоди, що виникає внаслідок неналежного використання інформації та інформаційно-комунікативних технологій. Оскільки у цьому разі інформація є засобом реалізації

протиправного наміру, знаряддям протиправних дій, тут можна вести мову про «небезпеку від інформацію» або ж про «інформаційну небезпеку».

У другому випадку йдеться про захист інформації як об'єкту цивільних прав, попередження та ліквідацію наслідків активних протиправних дій осіб, які зазіхають на інформацію, намагаються спотворити інформацію, знищити її тощо.

До числа загроз інформаційній безпеці, яким надається правове значення і які мають попереджатися (усуватися), належать: 1) неповнота, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; 2) негативний інформаційний вплив; 3) негативні наслідки застосування інформаційних технологій; 4) несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації.

Істотні загрози інформаційній безпеці створюють «інформаційні війни», поняття та концепція яких сформувалися протягом 90-х років минулого століття [2] і набувають нового наповнення та забарвлення в умовах пандемії COVID-19 тощо. При цьому «воєнні дії» практично повністю зміщуються у онлайн сферу, головним чином у соціальні мережі [6].

В умовах інформаційної війни широко використовується такий засіб, як фейк, що є спотворенням правди. Він відрізняється від піару чи пропаганди, які усе ж таки так чи інакше, більшою чи меншою мірою базуються на правді, можливо, викривляючи її. Фейк не хоче бути правдою, для нього важливіші досягнення власних цілей, а не інформування людини. Фейки є навмисним спотворенням інформації, але виконаним таким чином, щоб споживач інформації цього не помітив.

Не буде перебільшенням твердження, що найбільшу загрозу інформації в умовах пандемії становлять саме фейки. До прикладу, протягом 2020 року 40 відсотків дописів про COVID-19 були створені фейковими сторінками [4]. Втім, у такому активному поширенні фейків, мабуть, немає нічого дивного, якщо врахувати, що їхнім поширенням (зокрема, стосовно коронавірусу) займається величезна кількість фігурантів, у тому числі ботів та людей, які фактично виконують функції ботів [8].

З урахуванням викладеного розглянемо загрози, що їх створюють інформаційні війни в умовах COVID-19, а також шляхи їх подолання. Нагальність вивчення цього питання зумовлена тим, що саме безпека інформації є найбільш вразливим елементом змагання влади і суспільства з пандемією COVID-19. Якщо за умови належного функціонування і відповідним чином налагодженої системи охорони здоров'я власне лікування хворих відбувається за встановленим протоколом об'єктивно спрямовує до

позитивного результату, то кінцевий результат залежить не лише від зусиль влади і медиків, а потребує ще й бажання і готовності населення до подолання пандемії, вакцинації тощо чинників неможливі без відповідного інформаційного забезпечення та безпечності інформації у цій сфері. І це є «слабкою ланкою».

Визначаючи шляхи її зміцнення, зауважимо, що загрози інформаційній безпеці у соціальних мережах не можуть бути подолані за допомогою використання лише технічних засобів, оскільки останні здатні впливати лише на технічну складову ІТ-сфери, залишаючи поза увагою «соціальний елемент» яким є учасники відповідних відносин. Це не можна визнати виправданим, оскільки наразі саме соціальний елемент є головним чинником порушення інформаційної безпеки, а людину називають поміж Топ-10 цифрових загроз XXI століття [3].

Отже, у пошуках впливу на цю складову ІТ-сфери маємо розглянути засоби правового тощо впливу на людський чинник як джерело загроз інформаційній безпеці.

Важливим профілактичним засобом боротьби з інформаційними загрозами є інформаційна гігієна.

Експерти зазначають, що безпечність українців в інформаційному просторі та відсутність гігієни в Мережі вбиває імунітет до кіберзагроз. На їхню думку, суспільство практично не захищене. Про безпеку люди думають дуже мало. Всі читають про кібератаки і хитрих хакерів, але водночас ставлять собі примітивні паролі просто через те, що їм так зручно, викладають про себе інформацію, яку стороннім знати не обов’язково. Низька культура безпеки є чинником вірусмейкерства у Мережі [5].

З погляду юридичного, «інформаційну гігієну» слід визнати чинником формування правосвідомості, умовою ефективності застосування правових засобів, поміж яких важливе місце займають засоби публічно-правового впливу.

Тому вирішення проблеми безпеки інформації (безпечності інформації) потребує врахування двох аспектів: законодавчого та правозастосовного.

Разом із тим, хоча створення актів законодавства, спрямованих на гарантування інформаційної безпеки має важливе значення, але не менш важливим є активізація застосування вже існуючого законодавства, норми якого у багатьох випадках дозволяють достатньо ефективно захищати права та інтереси учасників ІТ-відносин пов’язані з інформаційною безпекою.

Оскільки застосування заходів інформаційної безпеки припускає застосування певних обмежень та засобів державного примусу, неминуче

виникає колізія використання згаданих засобів здійснення та права на інформацію.

Особливо гостро постає ця проблема, коли йдеться про обмеження у сфері ІТ, котра за своєю сутністю є феноменом, що забезпечує вільний доступ до різноманітної інформації і, до того ж, має транскордонний характер.

Зазначимо, що право на інформацію деталізоване у Законі про інформацію, котрий передбачає низку гарантій здійснення цього права. Так, ст. 5 Закону про інформацію передбачає, що кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів. Разом із тим, ст. 2 цього Закону встановлює, що основними принципами інформаційних відносин є: гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією; достовірність і повнота інформації; свобода вираження поглядів і переконань; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації. Водночас, ст. 3 Закону про інформацію передбачає певні зобов'язання держави у цій галузі, визначаючи, що основними напрямами державної інформаційної політики є: забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства тощо. У свою чергу, вимогою до реалізації права на інформацію є те, що вона не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що, хоча головні засади інформаційної безпеки (у тому числі, в умовах пандемії) визначені Законом про інформацію, в умовах пандемії COVID-19, загострюється колізія права приватної особи на інформацію та її ж права на безпеку інформації (безпечну інформацію), котра потребує спеціального дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12

2. Курбан О.В. Інформаційні війни у соціальних онлайн мережах: монографія. К., 2017. С. 21-24.

3. Макаревич Е. ТОП-10 цифровых угроз XXI века. Фокус. 2017. № 27. С. 20-23.

4. Мороз О. Боротьба за правду: Як мій дядько переміг брехню. Київ, 2020. С. 131-132.

5. Мороз О. Нація овочів? Як інформація змінює мислення і поведінку українців. Київ, 2020. С. 260-278.

6. Сінгер П.В., Брукінг Емерсен Т. Війна лайків. Зброя в руках соціальних мереж. Харків. 2019. 319 с.

7. Харитонов Є.О. Інформація, безпека та приватне право. Інформаційна безпека: проблеми приватного права: навчальний посібник; За ред. Є.О. Харитонов; Одеса, 2019. С.7-15.

8. Смаль Ю. Як я була ботом. Київ, 2019. 152 с.

Харитонова Олена Іванівна,
доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, завідувачка кафедрою права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ У КОНТЕКСТІ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Право на охорону здоров'я є одним з основних прав людини і тому є визначальним у формуванні державної політики у цьому напрямку. Реалізація і дотримання цього права залежать від багатьох факторів і не в останню чергу від балансу інтересів всіх учасників правовідносин, які при цьому виникають.

Права інтелектуальної власності, з одного боку, є важливим стимулом для розробки нових продуктів у сфері охорони здоров'я та водночас, є чинником серйозних суперечок між Світовою організацією торгівлі (СОТ) та Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ). Ця проблема не є новою.

Зокрема, ВООЗ висловлював побоювання в тому, що патентний захист нових лікарських препаратів за відсутності механізму контролю над цінами може стати чинником подорожчання цих ліків. Однак виготовлення аналогу препарату без згоди патентовласника є правопорушенням. Ці суперечки посилилися у зв'язку з прийняттям Угоди TRIPS, що діє в межах СОТ і передбачає уніфіковані правила регулювання патентів.

Проблема патентного захисту лікарських препаратів була предметом обговорення на міністерській конференції СОТ у столиці Катара Дохі. Бразилія і Індія запропонували негайно переглянути Угоду TRIPS, а саме ті її положення, що перешкоджають безоплатному копіюванню запатентованих ліків. В свою чергу, США і Швейцарія заперечували проти цього, аргументуючи свою позицію тим, що це зачіпає права розробників, що неприпустимо в умовах чесної конкуренції.

В результаті було прийнято Декларацію про Угоду TRIPS і громадську охорону здоров'я. У ній зазначалося, що країнам, що розвиваються, надається можливість безоплатного копіювання лікарських препаратів в інтересах захисту здоров'я населення. Так, у Декларації зазначається, що вона не перешкоджає і не повинна перешкоджати застосування членами заходів по захисту здоров'я людей. Виражаючи прихильність до Угоди по торговельних аспектах прав інтелектуальної власності, Декларація акцентує увагу на тому, що Угоду TRIPS слід тлумачити і реалізовувати таким чином, щоби підтримувати права членів СОТ на захист здоров'я людей, і зокрема, на сприяння загальному доступу до лікарських засобів.

Сьогодні, в умовах пандемії COVID-19, знов маємо низку серйозних проблем та викликів для галузі охорони здоров'я, створивши, разом із тим, певні можливості, оскільки коронавірус став каталізатором нових розробок практично у кожній суміжній індустрії. Так, зокрема, спостерігається зростання інноваційних рішень у сфері виробництва систем індивідуального захисту, очищення та знезараження повітря, систем вентиляції легень тощо.

Проте найзапекліша боротьба все ж точиться на фронті пошуку ліків від COVID-19. Провідні фармацевтичні компанії активно ведуть розробки антивірусних та протизапальних засобів, здатних ефективно протистояти новому коронавірусу, а також вакцини, здатної повністю виключити або суттєво знизити шанси ураження організму людини вірусом COVID-19 [2].

І такі вакцини вже з'явилися. Відповіддю на це стала нова дискусія стосовно їх доступності. Так, у жовтні 2020 року Індія та Південно-Африканська Республіка вперше висунули глобальну пропозицію про відмову від деяких положень Угоди про торгові аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS) Світової організації торгівлі, щоб дозволити будь-яким виробникам фармацевтичних препаратів виготовляти вакцини COVID та розповсюджувати їх. Крім патентів, йшлось про інші форми захисту прав інтелектуальної власності, щоб забезпечити виготовлення та розповсюдження необхідних медичних виробів, таких як маски, вентилятори, засоби індивідуального захисту [5]. Цю пропозицію підтримали 100 країн, переважно з низьким і середнім рівнем доходу. Про підтримку цієї ініціативи заявили і США [4].

Але невелика група країн із високим рівнем доходу та їхні торгові партнери виступили проти. Деякі з цих урядів стверджують, що чинних гнучких положень у міжнародних правилах інтелектуальної власності достатньо, щоб дозволити примусове ліцензування у країнах із низьким і середнім рівнем доходу [3].

Відмова від прав інтелектуальної власності, хоча й тимчасова, є дуже небезпечною, бо, з одного боку, створить небажаний прецедент, а, з другого, не вирішить проблему доступності ліків, а може погіршити ситуацію. Йдеться про те, що разом з патентним захистом зникне й контроль за виробництвом відповідних ліків, після скасування патентів не буде жодних гарантій безпеки виробництва вакцин, що стане прямою загрозою для здоров'я людства.

Тому слід звернутися в даному разі до механізму примусового ліцензування і визначити, чи є він ефективним для вирішення проблем колізії інтересів під час пандемії.

Відповідні норми про примусове ліцензування містяться як в національному законодавстві, так і в законодавстві ЄС. Так Директивою 2001/83/ЕС «Про звід законів Співтовариства щодо лікарських засобів для людини» та Регламентом (ЄС) № 816/2006 «Про примусове ліцензування патентів, що стосуються виробництва лікарських засобів, для експорту до країн з проблемами в сфері охорони здоров'я» № 816/2006 встановлюється, що головною метою будь-яких правил, що регулюють виробництво, розподіл та використання лікарських засобів, є захист здоров'я населення (Ст. 1(2) Директиви 2001/83/ЕС) та механізмом забезпечення здоров'я населення є видача примусової ліцензії для виробництва та експорту лікарських засобів до країн із відповідними економічним показниками та проблемами в сфері забезпечення здоров'я населення (п. 5 Преамбули Регламенту (ЄС) № 816/2006).

Юридичні підстави використання державами механізму примусового ліцензування визначені також у Статті 31 Угоди ТРІПС і серед них: некомерційне використання в інтересах суспільства; використання за настання надзвичайного стану та крайньої необхідності; використання для запобігання ведення анти-конкурентної практики; взаємозалежності патентів.

Механізм примусового ліцензування був розроблений як гнучкий механізм подолання суперечностей між приватними та публічними інтересами. Але він стосується існуючих патентів. Тобто цей механізм, як зазначає О. Гургула, не може застосовуватися до заявок на патент. Оскільки деякі технології щодо COVID-19 є новими, патенти на них будуть видані протягом наступних кількох років. Отже, до моменту видачі патенту механізм примусового ліцензування не може застосовуватись. Також під питанням є застосування примусового ліцензування до сертифікатів додаткової охорони, які є окремою формою захисту від патентів та конкретно не згадуються в ТРІПС [1].

Тому, разом з примусовим ліцензуванням, необхідно розробляти інші дієві механізми, за допомогою яких можна було б вирішити проблему колізій інтересів в умовах пандемії COVID-19.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гургула О. Примусове ліцензування вакцин проти COVID-19: чи ефективний існуючий механізм? URL.:https://yur-gazeta.com/publications/practice/medichne-pravo-farmacevtika/primusove-licenzuvannya-vakcin-proti-covid19-chi-efektivniy-isnuyuchiy-mehanizm.html
2. Молотай О. Змагання патентів під час війни з коронавірусом. URL.: https://www.epravda.com.ua/columns/2020/04/15/659374/
3. Світові уряди мають терміново підтримати відмову від інтелектуальної власності на вакцину від COVID-19. URL.: https://www.amnesty.org.ua/waive-intellectual-property/
4. США виступають за призупинення дії патентів на вакцини від COVID-19. URL.: https://www.dw.com/uk/ssha-vystupaiut-za-pryzupynennia-dii-patentiv-na-vaktsyny-vid-covid-19/a-57442249 3
5. Чапля М. Скасування патентів на КОВІД-вакцини вб'є інновацію у світі. URL.: https://blog.liga.net/user/mchaplia/article/skasuvannya-patentiv-na-kovid-vaktsini-vbe-innovatsiyu-u-sviti

Давидова Ірина Віталівна,
доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ ДОГОВОРІВ НА РОЗРОБКУ ВЕБ-САЙТІВ

Розвиток новітніх технологій спонукає суб'єктів підприємницької діяльності (і не лише їх) до необхідності використання веб-сайтів з метою освітлення своєї роботи найбільшому колу можливих споживачів, отримання відгуків, замовлень, зворотного зв'язку зі споживачами, змовниками, розміщення реклами тощо.

Сам процес створення веб-сайту є досить складним творчим процесом, що вимагає від розробника (або групи розробників) різного роду навичок (від технічних до креативних). Тому важливим є взаєморозуміння замовника та виконавця, що спричинить задоволення вимог (очікуваного результату) замовника та якісне виконання роботи розробником веб-сайту. Тому важливим є укладення договору на розробку веб-сайту.

Веб-сайт можна визначити як комплексний об’єкт інтелектуальної власності, а тому його створення та передання замовникові цілком підпадає під дію закону про авторське право. Разом із тим, цей вид договорів передбачає кропітку роботу з умовами майнових та особистих немайнових прав автора, де останній має ряд преференцій перед всіма третіми особами. Вирішення питань авторського права є необхідним пунктом будь-якого договору, проте саме авторський у його чистому вигляді є обтяжливим для замовника, і крім того, не передбачає цілого ряду важливих умов для ефективної співпраці.

Другим варіантом є укладення договору надання послуг. Предметом цього договору виступає сам процес створення сайту, а не його результат, і це є великим недоліком в даному випадку, адже більшості замовників «не цікавий» сам процес створення (етапи, внутрішній розподіл функцій між командою тощо), найважливішим є отриманні бажаного кінцевого результату відповідно до визначених вимог, в обумовлені строки та за погоджену ціну (що і є істотними умовами договору підряду). Внаслідок цього оптимальною формою з метою створення веб-сайту за своєю правовою природою є саме договір підряду. Перелік видів робіт, що виконуються за договором підряду, нормативно не вичерпується. Такий комплексний об’єкт як сайт дещо виходить за рамки тільки однієї договірної конструкції, і має містити вище вказані умови про авторське право (елементи договору про передачу виключних майнових прав або є істотні умови ліцензійного договору); може передбачати також і надання послуг, зокрема щодо консультування, технічної підтримки та гарантійного обслуговування тощо.

Структурно договір на розробку веб-сайту має складатися з таких розділів:

1) предмет договору (розкривається перелік робіт, які виконуються, із якою метою, що є кінцевим результатом);

2) права і обов’язки сторін (перелічуються права які мають сторони щодо якісного, належного виконання робіт, їх перевірки, прийняття та оплати, збереження конфіденційної інформації тощо; не варто надавати розробнику право реєструвати від свого імені доменне ім’я для майбутнього сайту і(або) укладати договір з надання послуг хостингу для замовленого сайту; обов’язково необхідно передбачити умови про перехід від виконавця до замовника виключних майнових прав інтелектуальної власності на створені твори, зокрема, дизайн і зовнішній вигляд сайту, картинки, тексти, фото, відео, анімація, банери тощо якщо їх створення входять в розробку сайту тощо, або невиключних майнових прав в достатньому для замовника обсязі;

3) порядок виконання договору (узгодження об’ємів робіт, відповідальні особи);

4) строки (можна визначати періодами або конкретною датою); за загальним правилом договором не передбачається зміна строків виконання у зв'язку із власне невиконанням якогось з обов'язків замовником (оплата, надання інформації, погодження робіт); досить часто предметом судового розгляду є питання прострочення;

5) розрахунки сторін − логічним є передбачення безготівкового розрахунку з конкретизованим призначенням платежу, що буде служити простим практичним доказом підтвердження суми і моменту оплати, а також частковий аванс до початку робіт і часткову післяплату після завершення, тестування і приймання робіт;

6) приймання-передача робіт (враховуючи досить велику кількість судових справ щодо неналежного виконанням зобов'язань, з метою уникнення зловживань замовника із цього приводу можна включити до договору пункт щодо його обов'язку надати письмову відмову від приймання робіт із чітким обґрунтуванням;

7) гарантійні зобов'язання та технічне обслуговування (тут варто передбачити строки гарантованої підтримки і обслуговування розробленого сайту, усунення виявлених недоліків, практично обґрунтованим тут є строк не менше 12 місяців після запуску сайту, а компанії з хорошою репутацією надати гарантійне обслуговування три і більше років);

8) права інтелектуальної власності і авторські права (враховуючи специфіку самого об'єкта договором обов'язково мають бути передбачені та узгоджені питання щодо відчуження майнових прав від автора замовникові, оплата за які входять у вартість робіт по договору, а права переходять разом із підписанням актів; не менш важливим є й включення до договору пункту щодо копірайту, а саме, чи матиме право розробник залишати інформацію про своє авторство на даному сайті, розміщувати у своєму портфоліо та ін.)

9) відповідальність сторін (має бути передбачений дійсний механізм відповідальності, а не лише традиційна відсилка до діючого законодавства України, наприклад, можна передбачити конкретно прописані види неустойки, відшкодування завданих збитків, упущеної вигоди тощо);

10) строк дії та порядок розірвання Договору;

11) порядок вирішення спорів;

12) обмін інформацією та документацією (зокрема, мова про погодження порядку передачі ключів та паролів від сайту);

13) прикінцеві положення.

Крім описаної, достатньо традиційної структури (з деякими додатковими уточненнями, які обумовлені специфікою такого об'єкта як веб-сайт, важливо

правильно оформити та погодити додатки до договору на розробку веб-сайту. Одним з таких додатків є технічне завдання, яке без перебільшень, є найважливішим додатком договору. Умови і вимоги, вказані у тексті технічного завдання визначають набір функцій, можливостей і зовнішній вигляд створеного на замовлення веб-сайту. Юрист повинен перевірити правильність формулювань, що деталізують обов'язки сторін, переважно виконавця (розробника), які випливають з основного договору.

На відміну від типових договорів про виконання робіт, договір на розробку веб-сайту обумовлює і передбачає передачу майнових прав на створений веб-сайт. Лише доконаний факт передачі за договором виключних майнових прав інтелектуальної власності на сайт робить замовника робіт власником створеного сайту. Тому договір має містити, зокрема: детальний опис об'єкта права інтелектуальної власності, чіткий перелік і обсяг прав, які передаються від розробника до замовника, порядок та умови їх передачі, строк і територію їх дії, розмір винагороди за передачу майнових прав**.**

Завершальним етапом, який завершує відносини між замовником і виконавцем (розробником) є підписання Акту про виконання робіт і передачу виключних майнових прав. Такий Акт, за умови належного і повного виконання обов'язків сторін договору, підтверджує факт виконання робіт і передачі майнових прав на створений у результаті об'єкт права інтелектуальної власності. Подальші правовідносини між сторонами, якщо такі виникають, оформлюються новими самостійними угодами зі своїм власним предметом регулювання. Саме Актом підтверджується перехід прав інтелектуальної власності. Акт одночасно підтверджує факт виконання розробником обов'язків за договором на розробку веб-сайту і виступає документом первинного бухгалтерського обліку. До Акту про виконання робіт за договором також вносяться всі наявні зауваження з боку замовника.

Підсумовуючи вищевикладене можна впевнено стверджувати, що Інтернет-сайт як об'єкт інтелектуального права може містити (поєднувати) в собі різні об'єкти інтелектуальної власності, а саме об'єкти авторського права і суміжних прав (найбільш поширене наповнення веб-сайту), об'єкти патентного права (програмні засоби, тобто комп'ютерні програми, які використовуються у програмуванні веб-сайту, можуть містити об'єкти технологій, які вирішують певну технічну задачу, а відтак є винаходом або корисною моделлю), засоби індивідуалізації суб'єктів господарювання (доменне ім'я, яке є обов'язковим для кожного веб-сайту, зазвичай є знаком для товарів і послуг, що охороняється відповідним свідоцтвом, та/або є комерційним найменуванням). Тому важливо розробити такий договір на розробку веб-сайту, який би задовольняв вимоги

замовника, був вигідний обом сторонам та враховував всі особливості, які пов'язані за специфікою даного об'єкта.

Mazurenko Svitlana,
PhD in Law, Associated Professor at the
Department of Intellectual Property Law,
National University «Odessa Law Academy»

LICENSES AND LICENSE AGREEMENT IN THE SYSTEM OF CONTRACTS ON INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

Characterizing individual contractual structures in the field of intellectual property rights, we pay attention to licenses and license agreement. Based on the content of Art. 1108 of the Civil Code of Ukraine can give the following definition of licenses in the field of intellectual property. A license is a written authorization granted by a person who has the exclusive right to authorize the use of an intellectual property object (licensor) to another person (licensee) for the use of that object in a particular limited area.

In general, the term «license» (from Latin licitus – authorization, law) is quite widely used in modern legislative terminology. In the context of intellectual property laws, licenses have traditionally been considered as a permit to use an intellectual property object. Thus, according to Art. 1 of the Law of Ukraine «On Protection of Rights to Inventions and Utility Models» license – permission of the patent owner (licensor) granted to another person (licensee) to use the invention (utility model) under certain conditions.

With regard to license types, it should be noted that there are several criteria for classifying license types. The criteria for classification are the licensee's right to grant licenses to others and the licensee's right to protect their exclusive rights against the unlawful acts of others. In the former case, it is a simple (non-exclusive) license under which the licensee may grant the right to use the result of intellectual activity or the means of individualization to others. Licenses issued by a licensor to others must only provide for such use as is specified in the license agreement.

In the second case, it is an exclusive license under which the licensee is forbidden to issue licenses for the use of the result of intellectual activity or means of individualization to other persons. The essence of an exclusive license is the ability to use the facility in the absence of competitors. The right to prohibit all other persons from using the object still belongs to the right holder of the exclusive rights. Chapter 75 of the CC introduces the concept of a single license, which recognizes a license

issued to one licensee and excludes the licensor from granting licenses to other persons for the use of the intellectual property right in the field, which is limited by this license, but does not exclude the licensee's use of this license ect in the said field.The second classification of license agreements can be made depending on the will of the holder of exclusive rights to transfer the right to use the object of intellectual activity.

First, it is a «voluntary license» under which the intellectual property right holder – the licensor voluntarily grants or undertakes to grant the other party – the licensee the right to use the intellectual property object. Second, it is a compulsory license where, at the request of the person concerned, the court, in the cases specified by law, may decide to grant that person the right to use the result of intellectual activity under certain conditions, that is, against the will of the owner of intellectual property rights.The third classification is in accordance with the method of protection of the object of the license agreement. License agreements are divided into: patent; patent-free; complex.

Patent license agreements are contracts for the use of intellectual property that are protected by appropriate security documents: patents or certificates. Patent-free licenses include licensing agreements that grant the right to use scientific and technical achievements that do not have legal protection, production experience, confidential information of a managerial, commercial, organizational nature, ie production secrets («know-how») and decisions on which applications for legal protection were filed.

A special variety of patent and non-patent licenses should include license exchange agreements. This type of «cross-license» («cross-license») is widespread in practice for a variety of reasons. On the one hand, later patents are often dependent on previously issued ones and cannot be used without the acquisition of a patent protected prototype. In its turn, the owner of this prototype is interested in purchasing more advanced technical solutions. As a result, licenses are exchanged between owners of related patents. On the other hand, competing firms that are interested in improving the technical and economic level of their products are more likely to use licenses than sell them without sharing any secrets. Under a comprehensive license agreement, a licensee obtains the right to use several intellectual property objects, some of which have legal protection and the other does not.

Depending on the object, the following license agreements are distinguished: copyright; about the grant of related rights; granting an invention, utility model or industrial design right; on the granting of trademark rights; on granting rights to the topology of integrated circuits; about granting breeding achievement rights. As a kind of license agreements can be considered sub-license agreement, the provisions of

which are contained in part 2 of Art. 1109 of the Central Committee of Ukraine. Under this agreement, the licensee grants permission to use the intellectual property object to another person (sub-licensee). Sub-license agreement is possible only in cases, which are expressly stipulated in the license agreement between the licensee and the licensee. However, since the sublicensee is not in direct contractual relationship with the licensee, the licensee is liable to the licensee for the actions of the sublicensee, unless otherwise stipulated by the license agreement.
The Central Committee of Ukraine permits the possibility of issuing a license without concluding a license agreement. In Art. 1107 license and license agreement are defined as separate types of contracts for the disposal of intellectual property rights. However, the license itself is a one-sided transaction and cannot be regarded as a type of contract. Therefore, it is inappropriate to include it alongside a license agreement as a type of intellectual property rights management agreement. Assignment of a license to agreements on the disposal of intellectual property rights in Art. 1107 of the Central Committee of Ukraine is wrong.

Special laws, unlike the Central Committee of Ukraine (for example, Article 32 of the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights», Article 28 of the Law of Ukraine «On Protection of Rights to Inventions and Utility Models» Article 20 of the Law of Ukraine «On Protection of Rights to industrial designs «, Article 16 of the Law of Ukraine» On Protection of Rights to Marks for Goods and Services «, Article 40 of the Law of Ukraine» On Protection of Rights to Varieties of Plants «, Article 16 of the Law of Ukraine» On Protection of Rights for Topographies integrated circuits») proceed from the fact that a license is always issued on the basis of a license agreement. Apparently, this approach is more grounded and correct. It is difficult to imagine the option of granting an entity that owns intellectual property rights a license to use the object without entering into a contract. It is the license agreement in this case that is the basis for granting the permit (issuing a license) and, at the same time, a means of determining the conditions for granting such a license.

Referring to the characteristics of the license agreement, it should be noted that it occupies an important place among the agreements on the disposal of intellectual property rights. According to Art. 1109 of the Civil Code of Ukraine under a license agreement one party (the licensee) grants the other party (the licensee) permission to use the object of intellectual property (license) on terms determined by mutual agreement of the parties, taking into account the requirements of the Central Committee of Ukraine and other law.

In the scientific literature, the following specific features of the license agreement are distinguished: the intellectual product offered for transfer under the contract is intangible; the licensee acquires the right to use the intellectual property

rights defined in the contract by the contract; tangible objects, if transferred under a license agreement, are only carriers of information that is the object of intellectual property; the core element of the license object – the exclusive intellectual property right does not pass to the licensee, but is only granted a temporary right to use the object of that right; the patent holder retains proprietary rights to the intellectual property when granting the license. A license agreement is considered to have been concluded if the parties have agreed to the essential terms (ie, those conditions which are recognized as essential by law or necessary for contracts of this type), ie such agreement is legally consensual. In addition, a mandatory condition for the validity of a license agreement is to conclude it in writing, since failure to comply with the written form results in the nullity of such agreement (Part 2 of Article 1107 of the Civil Code of Ukraine). Please note that the license agreement may not be the right to use an intellectual property object that was not valid at the time the contract was concluded. Based on the provisions of Part 1 of Art. 638 and Part 3 of Art. 1109 of the Civil Code of Ukraine to the essential terms of the license agreement belong to the subject of the contract; type of license; scope of the intellectual property right object (specific rights conferred by the contract, ways of using the said object, territory and terms to which the rights are granted, etc.), size, procedure and payment terms for the use of the intellectual property right object property.

The parties to the license agreement must clearly identify the possible extent of the use of the intellectual property object, the possibility of transferring the intellectual property object to third parties, maintaining the confidentiality of the content of the license agreement, the procedure and amount of payment. It should be noted that the Central Committee of Ukraine has expanded the scope of the license agreement. If in the special legislation on intellectual property the copyright contract in the field of copyright and the license agreement in the field of industrial property differ, then the Central Committee of Ukraine establishes a universal design of the license agreement, which applies to both the objects of copyright and the objects of industrial property.

The primary legal purpose of this agreement is to grant a license (license) for the use of a specific intellectual property right. The license agreement is one of the options for obtaining a license for the use of intellectual property rights (Part 2 of Article 1108 of the Civil Code of Ukraine). Therefore, the provisions of Art. 1108 of the Civil Code of Ukraine on licenses for the use of intellectual property rights should also be applied to the license agreements.Typical contracts have traditionally played an important role in the legal regulation of contractual relations in the field of intellectual property. In the Central Committee of Ukraine the provisions on standard license agreements are contained in Art. 1111. The Institute for Standard License

Agreements is intended to provide enhanced protection of the interests of the creator of the intellectual property object in the contractual relationship. The right to approve standard license agreements in accordance with Part 1 of Art. 1111 of the Central Committee of Ukraine was provided to authorized agencies and creative unions.

The license agreement may, in the cases provided for by law, entail the conclusion of a sub-license agreement whereby the licensee grants a sub-license to another (sub-licensee) for the use of the intellectual property object. In this case, the licensee shall be liable to the licensee for the actions of the sub-licensee, unless otherwise stipulated by the license agreement.

REFERENCES:

1. Якубівський І. Договори щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності за законодавством України. *Підприємництво, господарство та право*. 2007. № 8. С. 16.
2. Крижна В. Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. *Право України*. 2004. № 9. С. 68.
3. Рузакова О. Проблемы построения системы договоров о создании результатов интеллектуальной деятельности и распоряжении исключительными правами. *ИС. Авторское право и смежные права*. 2008. № 6. С. 26.
4. Кувыркова А.Ю. Лицензионный договор о предоставлении права использования объекта интеллектуальных смежных прав. *Законодательство*. 2009. № 5. С. 58.
5. Мельник О. Договори у сфері інтелектуальної власності за новим Цивільним кодексом України. *Підприємництво, господарство та право*. 2003. № 9. С. 8.
6. Добриніна Г. Ліцензійна діяльність щодо об'єктів права інтелектуальної власності. *Справочник экономиста*. 2007. № 3. С. 5.
7. Левченко Д. Аспекты лицензионных договоров о передаче прав на объекты интеллектуальной собственности. *Юридическая практика*. 2006. № 11. С. 22.
8. Кирилюк А.В. Ліцензійний договір на використання літературних творів: поняття, умови, форма. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. № 41. С. 192.

Матійко Микола Володимирович

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ОКРЕМІ ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ІТ-ПРАВА

Інформаційна сфера у сучасному суспільстві перетворюються на важливий чинник, що активно впливає на розвиток людства. Інформаційні технології вагомо сприяють перетворенням у житті конкретної людини і суспільства в цілому. Збалансований стан розвинутої інформаційної сфери має

підвищувати рівень правової захищеності людини. Інформатизація допомагає проявитися, а згодом бути врахованим при визначенні загального економічного інтересу, економічному інтересу приватного, регіонального, групового, а, отже, сучасні технології мають сприяти такому впливу держави на економічний розвиток країни, який забезпечує узгодження зазначених вище інтересів. Інформатизація має сприяти раціоналізації суспільства, врівноваженню співвідношення приватноправових та публічно-правових форм впорядкування його існування.

Являючи собою «зовнішній вираз властивостей права, що проявляються в їх впливі на суспільні відносини, свідомість та поведінку людей» функція права є «динамічним» явищем (при тому що вони є «залежними від суспільства», вони «розвиваються разом з ним та обумовлюються певним етапом його розвитку» [1, с. 22-25]). «Змінюються, підвищуються суспільні потреби, змінюються та розширюються функції права. І навпаки, зменшуються суспільні потреби – це відбивається і у функціях права…» [2, с. 10].

При цьому на думку В.С. Ковальського «у своїй сукупності функції права мають спрямовувати його дію на підтримку людини, демократизацію держави й розбудову громадянського суспільства, на забезпечення як загальносоціальних, так і приватних інтересів…Чи не головним в аспекті дії права є акумулювання його функцій у напрямі ефективної реалізації прав громадян і розвиток громадянського суспільства» [2, с.14-19].

В функціях права розкривається сутність права та його «соціальне призначення – історична мета і службова роль – в житті суспільства» [3, с.4-16].

Слово «функція» походить від латинського *functio* – виконання [4, с138]. Термін «функція» має багато значень і не є власне юридичним поняттям. Саме слово «функція» вперше було використано німецьким математиком Г. Лейбніцем у 1673 р. в листі до Гюйгенса (під функцією він розумів відрізок, довжина якого змінюється за якимось певним законом) [5, с.127]. У філософії інтерес до функції як до однієї з фундаментальних категорій зростав у міру поширення в різних галузях науки функціональних методів дослідження. У найбільш розгорнутій формі функціональний підхід був реалізований Е. Кассірером [6, с.150], який розробив теорію понять, або «функцій». Ця спроба побудови теорії пізнання на основі функціонального підходу значною мірою вплинула на філософські уявлення про функцію.

У філософських дослідженнях функція – це відносини двох (групи) об’єктів, в якому зміна одного з них веде до зміни іншого. в соціології – це роль, яку певний соціальний інститут або соціальний процес виконує стосовно потреб системи більш високого рівня організації або залежність, яка

спостерігається між різними компонентами одного соціального процесу, коли зміни в одній частини системи є похідними від змін в іншій її частині. Термін «функція» є досить багатомірним і придатним для характеристики будь-яких динамічних структур. В соціології був розроблений функціоналізм – один із напрямків аналізу і розуміння суспільства, його функціонування та розвитку. На початку 70-х рр. XX ст., коли кризові події попереднього десятиліття поставили під сумнів ідею про врівноважений стан суспільства, структурний функціоналізм став втрачати свої позиції. Однак у 80-х рр. і пізніше знову був досягнутий стан відносної стабільності і посилення стабілізаційної орієнтації в науці стимулювали нове звернення до функціоналізму. Зокрема з'явилися підстави говорити про неофункціоналізм – термін, яким в сучасній науці прийнято визначати коло ідей, яке розвинув сьогодні американський соціолог Дж. Александер та його однодумці [7, с.77-102]

При цьому «сучасна соціологічна наука характеризується відсутністю єдиної загальновизнаної теорії суспільства, а отже, становить набір різних підходів і способів концептуалізації соціальної дійсності» [8, с. 5]. Відповідно і юридична наука, спираючись у своєму розвитку не суто на дослідження права, а й надбання інших наук не може уникати дискусій щодо функціоналізму у праві.

Не перераховуючи чисельні точки зору щодо поняття функції права наведемо узагальнення, що міститься у підручнику із загальної теорії держави та права за редакцією М.Н. Марченко, де зазначається, що, якщо синтезувати багаточисельні точки зору з питання, що розглядається, то можна побачити, що в кінцевому рахунку під функцією права (мова, на нашу думку, іде здебільшого про право та елементи його системи в об'єктивному значенні, при цьому, вважаємо, що можливість існування функцій суб'єктивного права як окремого явища не виключається [9, с. 52-56]) розуміють або соціальне призначення права, або напрямок правового впливу на суспільні відносини, або і те, і інше. Поняття «функція права» повинно охоплювати одночасно як призначення права, так і напрямки впливу на суспільні відносини, які із цього випливають. А тому, розкриваючи зміст будь-якої функції права, необхідно постійно мати на увазі зв'язок призначення права з напрямками його впливу та навпаки – визначеність останніх призначенням права [10, с. 53].

Теоретичні розробки стосовно поняття функцій права можуть бути застосовані й до ІТ-права, у зв'язку з чим функція ІТ-права права може бути визначена як напрямок впливу ІТ-права на суспільні відносини та соціальне призначення ІТ-права, враховуючи те, що «ІТ-право» не може розглядатися як самостійна (чи комплексна чи ще якась галузь права), оскільки не відповідає

таким критеріям, як наявність самостійних предмету та методу правового регулювання», а «може розглядатися як концепт (conceptus – думка, уявлення, поняття), тобто як сукупність уявлень, понять, знань, асоціацій, емоцій, що виникають у зв'язку з використанням терміну «ІТ-право», супроводжують і характеризують його», виходячи «з того, що «ІТ-право» («ІТ-законодавство») є позірною (уявною) сукупністю норм, що регулюють відносини тим чи іншим чином поєднані зі створенням та використанням інформаційних технологій» [11, с.42-44]. До того «аналіз правового впливу на суспільні відносини дозволяє розрізняти основні функції права, – пише Т. Н. Радько, – тобто функції, властиві всім галузям, та функції менш загального значення. Функції першого виду здійснює кожна галузь права – одна більш наочно, інша менш, але так чи інакше кожна конкретна галузь права» [12, с. 59-60]. При цьому можливо розрізняти «функції, які є спільними для права взагалі, і функції, що є специфічними для певної галузі (специфічні галузеві функції)… але, якщо «ІТ-відносини» не можуть розглядатися як цілісний предмет правового регулювання, тобто, як суспільні відносини, що знаходяться у правовому полі і можуть бути піддані впливу юридичних норм за допомогою певних правових засобів (методів), то і спеціальних галузевих функцій правового регулювання тут не існує» [11, с.42].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агафонова Г.Ю. Проблема определения функций права. *Юридический аналитический журнал*. 2002. №1.

2. Ковальський В.С. Охоронна функція права: моногр. К.: Юрінком Інтер, 2010. 336 с.

3. Байтин М.И. О принципах и функциях права: Новые моменты. *Правоведение*.2000. № 3.

4. Большая Советская Энциклопедия.Ред. кол. : С. И. Вавилов (гл. ред.) и др. 2-е изд. М. : Большая Советская Энциклопедия, 1978. Т. 28. 664 с.

5. Лейбниц Г. В. Сочинения в четырех томах. М.: Мысль, 1983. (Философское наследие. Т.87) Т. 2. 685 с.

6. Кассирер Э. Философия символических форм. пер с нем. С. А. Ромашко; отв. ред Д. М. Носов. СПб. : Университетская книга, 2002. Т. 3. 397 с.

7. Див. Александер Дж. Прочные утопии и гражданский ремонт.*Социологические исследования*. 2002. № 10. С. 77 -102.

8. Соболевська М. Неофункціоналістські та постструктуролістські теорії в сучасній соціології: навчал. посібн. Київ: Дух і Літера, 2010. С. 164, С.5

9. Матійко М.В. Інформаційна функція суб'єктивного цивільного права.*Римське право і сучасність*: матеріали V Міжн. наук.-метод. конф. О.:Фенікс, 2008. С.52-56.

10. Общая теория государства и права. Академический курс : в 3-х томах; отв. ред. М. Н. Марченко. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Зерцало-М, 2001. Т. 2. 528 с.

11. ІТ-право: теорія та практика: навч. посіб. За ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової. Одеса: Фенікс, 2017. 472 с.

12. Радько Т. Н. Методологические вопросы познания функций права. Волгоград : НИи РИО, 1974. 150 с.

Токарева Віра Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ТВОРЧОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Стрімкий розвиток технології штучного інтелекту свідчить, що комп'ютери продовжують замінювати фізичну особу у різних сферах діяльності, підвищуючи свою функціональність та стаючи конкурентами людині. Навіть у такій сфері, як творчість, яка властива людині, довгий час було складно уявити діяльність штучного інтелекту, відбуваються зміни. Наразі, штучний інтелект вміє генерувати вірші [1], перетворювати музику з одного жанру в інший [2], писати твори живопис у стилі голландських майстрів та романи.

Попри існування позиції незамінності людини у галузі творчості та, обмеження можливостей штучного інтелекту щодо здатності створювати твори мистецтва, питання правового статусу результатів такої діяльності залишаються [3].

З однієї сторони актуалізується питання, зацікавленості авторів та їх правоволодільців в комерціалізації не лише розроблених програм, а й результатів застосування відповідного програмного забезпечення. Таким чином, в економічному просторі постає потреба правової охорони результатів діяльності генерованих програмами або штучним інтелектом [4].

З іншого боку дискутується питання правосуб'єктності штучного інтелекту, ускладнення класифікації суб'єктів цивільного права, представлених, наразі, фізичними та юридичними особами. Що кодифіковане цивільне право в повній мірі не відображає тенденції соціально-економічного і формально-юридичного розвитку [5]. Дотримуючись формальної логіки, володільцем авторських прав на твори незалежно генеровані штучним інтелектом є його автор. Водночас на думку А.-М Брай якщо дотримуватись такої логіки, буде упущений процес виробництва та створення творів, а таке твердження не буде відповідати дійсності, навіть якщо буде вирішувати прогалину, не врегульовану правом [6].

Наразі, перешкоди для визнання об’єктів, створених штучним інтелектом, існують на законодавчому рівні у більшості держав. Так, в України Іспанія, Німеччині тільки фізична особа може бути визнана автором твору. У США зареєструвати в якості об’єкту можна лише твір, створений людиною, що фактично також призводить до можливості створення твору тільки фізичною особою. Такий підхід закріплений у справі Feist Publications v. Rural Telephone Service Company, де суд вказав, що авторським правом захищаються лише твори, які створені в результаті інтелектуальної діяльності, що вимагає креативного підходу [7].

Тож, зазначене питання, залишається темою дискусій у наукових колах. Висувається думка, що правосуб’єктність штучного інтелекту має бути свого роду «плаваючою» залежно від типу інтелекту, його початкового або поточного функціонально-цільового навантаження. За таких умов правове становище штучного інтелекту може варіюватись, від статусу інструменту людини, до наділення штучного інтелекту правосуб’єктністю «електронної особи» і надалі, до повної правосуб’єктності штучного інтелекту, наприклад, у разі залучення штучного інтелекту під час відсутності людського екіпажу в далекому космосі, на інших планетах (для уникнення ризиків для людини) [8].

Щодо прав інтелектуальної власності на результати інтелектуальної діяльності пропонуються варіанти правового регулювання, залежно від того, чи був створений об’єкт за участі штучного інтелекту або повністю автономно генерований програмою: повна відмова від наділення штучного інтелекту будь-якими правами інтелектуальної власності (розгляд штучного інтелекту в якості інструменту); наділення штучного інтелекту правовим статусом соціального агента без надання йому будь-яких прав інтелектуальної власності (відповідно, всі твори, що створюються такою програмою або з його участю, автоматично переходять в суспільне надбання); розгляд генерованих творів штучного інтелекту в якості службових творів; гібридне наділення правами інтелектуальної власності одночасно програму (штучний інтелект) та людину, з розподілом прав між ними; наділення штучного інтелекту певним обсягом прав інтелектуальної власності [9].

Оморов Р.О. вважає, що автором винаходу, створеного штучним інтелектом, слід визнавати виключно людину або колектив, який розробив програму з визначенням останнього як суб-суб’єкта або інструмента суб’єкта права, а визнання прав на створений штучним інтелектом об’єкт, має відбуватися з урахуванням вкладу автора та правил компанії, де працює автор [10].

Щодо дискусійного питання визнання авторства на твори генеровані штучним інтелектом автономно, то законодавство не має містити обмежень щодо визнання патентоспроможними винаходи, створені програмою штучного інтелекту в автономному режимі. На оригінальні літературні та художні твори, які створюються штучним інтелектом в автономному режимі, слід поширювати режим авторсько-правової охорони із введенням обмеження строків правової охорони для оригінальних літературних і художніх творів [10].

Дискусійним постає питання, щодо несанкціонованого використання для машинного навчання даних, які є об'єктами авторсько-правової охорони. На думку Р.О. Оморова, подібне використання має бути визнано виключенням та добросовісним використанням у законодавстві, що не порушує права інтелектуальної власності [10].

Водночас щодо правового регулювання результатів діяльності штучного інтелекту, залишається відкритим питання визнання за штучним інтелектом здатності до творчості, поряд із фізичною особою. Постає питання, наскільки коректно застосовувати слова «творчість» та «створення», стосовно результатів діяльності генерованих програмою – штучним інтелектом.

У такому сенсі постає питання, визначення поняття «творчість». На законодавчому рівні такого визначення не існує. Законодавчі акти містять дефініцію творчої діяльності. Згідно із п. 21 ст. 1 Закону України «Про культуру», творча діяльність визначається як індивідуальна чи колективна творчість, результатом якої є створення або інтерпретація творів, що мають культурну цінність. Так, Закон розкриває творчу діяльність через поняття «творчість». Ідентична норма міститься в ст. 1 Закону України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки». Передбачене у законодавстві поняття творчої діяльності носить тавтологічний характер.

Так, при уявній ясності поняття творчості та творчої діяльність, відповідь на питання про її юридичний зміст представляється не таким очевидним. Законодавство також не містить критерії мінімального рівня творчості, за яким твір міг би віднесений до охоронюваного авторським правом твору або позбавлений такої охорони. Навпаки, правова охорона надається творам незалежно від завершеності, призначення, жанру, обсягу, мети тощо.

Тож, незважаючи на те, що саме творчість є наріжним каменем авторського права і, більш того, авторське право служить реалізації принципу свободи творчості, прямо закріпленого в 54 Конституції України, саме поняття творчості (творчої діяльності) до сих пір законодавчо не розкрито і породжує низку питань.

У зв’язку із невизначеністю поняття творчості та мінімального рівня критерію творчості, питання можливості надання правової охорони об’єктам створеним за участі штучного інтелекту залишається актуальним. Визнаючи динамічний розвиток технологій та потребу задоволення економічних потреб зацікавлених осіб у комерціалізації результатів генерованих штучним інтелектом, у разі відсутності законодавчого регулювання, уявляється, можливим договірне врегулювання відносин стосовно створюваних об’єктів штучним інтелектом, коли сторони визначають правовий статус таких об’єктів.

ЛІТЕРАТУРА:

1.Иванов С. Facebook представил искусственный интеллект, который превратит любой трек в симфонию URL: https://hightech.fm/2018/05/24/facebook

2. Токарева В.О. Обчислювальна (Алгоритмічна) творчість: постановка проблеми.*Visegrad Journal on Human Rights.* 2019.№ 2. С.150-155**.**

3. Пушкарев А.В. Творчество и искусственный интеллект: постановка проблемы. *Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки.* 2014. №12-1. С. 93-96.

4. Харитонова Ю.С. К вопросу об охраноспособности результата деятельности искусственного интеллекта.*Право будущего: Интеллектуальная собственность, инновации, Интернет* 2018. №1. С. 52-64.

5. Макаров О.В.Субъекты гражданского права: настоящее и будущее. *Арбитражный и гражданский процесс.* 2017. № 3. С. 39–43.

6. Bridy Annemarie Coding Creativity: Copyright and the Artificially Intelligent Author 2012 STAN. TECH. L. REV. 5

7. Наумов В.Б., Тытюк Е.В. К вопросу о правовом статусе «творчества» искусственного интеллекта.*Правоведение*. 2018 № 3. С. 531–540. URL:https://doi.org/10.21638/11701/spbu25.2018.307

8. Морхат П.М. Концепт «электронного лица» в классификации субъектного состава лиц в гражданском праве.*Пермский юридический альманах*. 2019. №2. С. 273-282.

9 Морхат П.М. Правосубъектность искусственного интеллекта в сфере права интеллектуальной собственности*:* гражданско-правовые проблемы: дис. ... д-ра юрид. наук. М., 2018. 420с.

10. Оморов Р.О. Интеллектуальная собственность и искусственный интеллект. *E-Management.* 2020. № 1. С. 43-49.

Блохін Максим Юрійович*,*
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЛЕГАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТА РОЗГОЛОШЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ БЕЗ ВІДОМА ЇХ СУБ'ЄКТА

Статтею 32 Конституції України проголошено право людини на невтручання в його особисте життя. Крім того, цією ж статтею, не допускається збирання, зберігання, використання поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

З метою конкретизації права людини, гарантованого статтею 32 Конституції України, і визначення механізмів його реалізації 1 червня 2010 року Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про захист персональних даних» (далі – Закон), який вступив в силу з 1 січня 2011 року. Предметом правового регулювання Закону є правовідносини, пов'язані із захистом персональних даних при їх обробці.

Для суспільства і державних органів це було приголомшливою новиною і новим головним болем, який треба було негайно «лікувати», хоча до цього моменту персональним даним вже присвячувалась стаття 23 Закону України «Про інформацію», а Конституційний Суд України в своєму Рішенні №5-зп ще в 1997 році звертав увагу на необхідність привести законодавство України у відповідність з європейськими стандартами, в тому числі в сфері захисту персональних даних та обробки особистої інформації індивідів.

Внаслідок прийняття вищевказаного закону, країну сколихнула хвиля різних семінарів і практикумів з питань захисту персональних даних, по ходу дії створювався новий спеціалізований орган (Державна служба захисту персональних даних України), який через брак досвіду його співробітників не зовсім розумів, як захищати і оберігати персональні дані, на які до цього ніхто не звертав ніякої уваги. Після системного аналізу норм нових норм вітчизняного законодавства та аналогічних усталених норм зарубіжного законодавства виявилось, що персональні дані – це такі ж немайнові цінності і блага, як життя, гідність, ділова репутація, але все ж такі ці дані мають особливий статус для кожного індивіда. І найперше, що хотілось би з'ясувати в цьому – чи допускається розголос таких надцінних даних серед інших суб'єктів?

Саме визначення поняття персональних даних наводиться в абзаці восьмому статті 2 Закону, згідно з яким персональними даними є відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована, а частиною 2 статті 5 цього ж Закону вказано, що персональні дані відносяться до конфіденційної інформації (є виключення) про особу згідно з законом або розпорядженням про те уповноваженої особи.

Відповідно до частини 6 статті 6 Закону, не допускається обробка даних про фізичну особу, які є конфіденційною інформацією, без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Тобто, обробка даних третіми особами допускається лише за умови гострої необхідності та попередженні наслідків, які можуть вважатись біль негативними, ніж наслідки, при яких конфіденційні дані потраплять до відома третіх осіб.

Також, відповідно до частини 3 статті 10 Закону, використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, *крім випадків, передбачених законом*. Отже, дана стаття лише підкріплює положення про те, що використання персональних даних допускається лише конкретним колом суб'єктів та з конкретно визначеними цілями.

Варто сказати, що розголошення персональних даних може відбуватися з різних причин і не завжди є незаконним, адже дані можуть надаватися за незаконною вимогою державних органів та недобросовісних контрагентів для виконання певного зобов'язання або в особистих цілях.

Найнебезпечнішими є випадки саме несанкціонованого розголошення персональних даних, коли їх власник, наприклад, певна компанія, не мала наміру передати такі дані третім особам, але це все ж сталося – через необережність або кібератаки. У таких випадках всі сили компанії будуть спрямовані на зменшення негативних наслідків розголошення персональних даних, а саме:

- своєчасне реагування департаментів компанії, залучених до захисту персональних даних (IT-департамент, служба безпеки, юридичний департамент, комплаенс і т.п.);

- повідомлення фізичних осіб, персональні дані яких були розголошені з тим, щоб вони також могли вжити заходів, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків (наприклад, змінити паролі, заблокувати банківські картки і т.д.);

- повідомлення партнерів і контрагентів;

- розслідування інциденту з розголошенням персональних даних в компанії;

- вжиття заходів для відновлення безпечного збирання та обробки даних в рамках певного бізнес-процесу.

Отже, використання та розголошення персональних даних без відома суб'єкта в загальному розумінні не є легальним. В даному випадку, вчиняти такі дії мають лише уповноважені на те органи та суб'єкти, і тільки лише за умови повного обґрунтування таких дій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text.
2. Про захист персональних даних: Закон України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2297-17.

Ващак Владислав Анатолійович,
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

САМОЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ІНТЕРНЕТІ

Кількість кібератак на організації та приватних користувачів зростає з кожним роком. Найбільш вразливими галузями є фінансова та телеком-сфера, а також органи державної влади. У зв'язку з цим компанії-надавачі послуг в інтернет-сфері змушені постійно вдосконалювати технології для захисту персональних даних своїх користувачів. Однак, варто зауважити, що відповідальність за збереження даних у цифровому просторі несуть і самі користувачі, які повинні бути більш пильними. Для цього необхідно розвивати цифрову грамотність населення для можливості здійснення користувачами Інтернету самостійного захисту своїх персональних даних від несанкціонованого використання.

Такі вчені як Ч.Н. Азімов, К.Н. Анненков, В.П. Грібанов, І.О. Дзера, О.С. Йоффе, В.Ф. Кириченко, Д.І. Мейєр, Й.О. Покровський, З.В. Ромовська, Г.А. Свердлик, В.І. Синайський, Є.О. Харитонов, В.Л. Яроцький досліджували самозахист у своїх роботах.

Самозахист як поняття вживається в Цивільному кодексі України, де визначається як «застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства» [1], захист особою цивільних прав та інтересів самотужки, своїми власними діями, без звернення до суду або іншого органу, який здійснює захист цивільного права [2].

Не можна не погодитись із О.М. Берназ-Лукавецькою, яка вказує на конституційну природу права на захист персональних даних особи, яке є

похідним від права недопущення втручання в особисте життя та права на заборону збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу [3].

В зарубіжній літературі вживається поняття «Digital self-defense» для позначення самостійного захисту користувачами своїх прав під час використання цифрових технологій, використання стратегій самозахисту користувачами Інтернету для забезпечення цифрової безпеки, захисту конфіденційної особистої електронної інформації. Цифровий самозахист вимагає від користувачів Інтернету активної участі у захисті власної особистої інформації.

Можна виділити чотири основних напрямки самозахисту: *комп'ютерний* (на рівні програмного забезпечення, яке встановлюється на персональні комп'ютери), *облікових записів* (наприклад, використання декількох облікових записів електронної пошти для розділення особистого та ділового використання), *надійності паролів* (є ключовою стратегією захисту особистої інформації, на думку Microsoft, ідеальний пароль повинен складати щонайменше 14 символів і містити літери, розділові знаки, символи та цифри, де складність додається включенням великих літер) та *керування особистою інформацією за допомогою параметрів конфіденційності* (багато веб-сайтів надають можливість зменшити обсяг використання особистої інформації, за допомогою налаштування параметрів конфіденційності) [4].

Часто навіть безпечні для користувачів цифрові продукти можуть сприяти розповсюдженню персональних даних. Так, популярний месенджер Telegram, який зовні здається безпечною і зашифрованою платформою для обміну повідомленнями, нещодавно піддався звинуваченням через здійснення чисельних правопорушень користувачами. Це було виявлено в ході деяких досліджень, проведених фахівцями кібербезпеки, які розповіли, що Telegram використовується в якості платформи для хакерів і кіберзлочинців, де вони можуть легко обмінюватися даними мільйонів людей в групах і каналах платформи. Крім цього, постачальники послуг VPN, відомі як VPNMentor, додали, що в ході свого дослідження вони також прийшли до висновку, що Telegram діє як безпечний притулок, де хакери можуть легко обмінюватися даними людей і заманювати їх в мережу онлайн-шахрайства і злому. Все це може бути дуже небезпечним, якщо так триватиме і далі [5].

Отже, у підсумку можна зазначити, що самозахист персональних даних в Інтернеті є надзвичайно важливим та необхідним інструментом протидії їх несанкціонованому використанню. Ефективність самозахисту в першу чергу залежить від рівня цифрової та правової грамотності інтернет-користувачів, на

що потрібно звернути увагу органам державної, які реалізують політику у сфері інформаційної безпеки та компаніям, які відповідальні за збереження конфіденційності персональних даних.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1145
2. Харитонов Є.О. Цивільне право. URL: https://ukrtextbook.com/civilne-pravo-ukra%D1%97ni-xaritonov-ye-o/civilne-pravo-ukra%D1%97ni-xaritonov-ye-o-9-samozaxist-civilnix-prav-ta-interesiv.html
3. Берназ-Лукавецька О.М. Особливості захисту персональних даних у соціальній мережі. URL: http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12441
4. Digital self-defense. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Digital_self-defense
5. Telegram становится следующим Dark Web из-за активности, которая была обнародована. URL: https://cpamafia.top/news/telegram-stanovitsya-sleduyushhim-dark-web-iz-za-aktivnosti-kotoraya-byla-obnarodovana/

Котенко Олена Миколаївна,
аспірантка кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

Коронавірусна інфекція вже здійснила безпрецедентний вплив на різні сфери життєдіяльності людини. В тому числі і на її сучасний технологічний устрій.

Актуальність проблематики інформаційної безпеки в освітній галузі обумовлена, головним чином, карантинними заходами, які починаючи з березня 2020 року періодично встановлюються в Україні.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID – 19» від 11.03.2020 №211 передбачила заборону відвідування закладів освіти всіма учасниками освітнього процесу. Це призвело до зміни усталених режимів безпечного і стійкого функціонування освітніх закладів різного типу (від позашкільних до вищих) і їх перехід на дистанційну форму навчання з використанням інформаційно-цифрових технологій.

Цифровізація освітнього процесу та робота з технологіями дистанційного навчання тісно пов’язані з безпекою роботи.

Серед основних інформаційних об’єктів, котрі потребують захисту можна виділити:

– навчальні матеріали, які створені авторами навчальних матеріалів та розміщені в мережі;

– матеріали які створюються колективно учасниками навчального процесу;

– персональні дані учасників освітнього процесу;

– результати педагогічної діагностики та моніторингу навчальних досягнень тощо.

Інформаційна загроза відносно навчальних матеріалів та інших даних, які розміщуються в мережі, не відрізняються від подібних загроз в будь-якій інформаційній системі. Це можуть бути випадкові загрози, які пов’язані з помилками розробників програми чи користувачів, технічними проблемами засобів, які використовуються та ін. Навмисне порушення інформації, несанкціонований доступ до неї, пошкодження системи не характерне для освітніх систем. Але інколи прояви вандалізму зустрічаються і відповідні механізми мають бути передбачені в системі захисту.

Якщо мова йтиме про колективні матеріали, які створюються учасниками навчального процесу то необхідно враховувати поряд з традиційними загрозами ще й помилки користувачів. Як науково-педагогічні працівники, так і учні/студенти на сьогодні є недостатньо підготовленими до самоаналізу якості власних інформаційних продуктів. А продукт з певною кількістю помилок є загрозою для інших учасників навчального процесу. Ніякі технічні засоби не можуть знизити вказану інформаційну загрозу. Її подолання можливе через реалізацію комплексу організаційних, навчальних та виховних заходів.

Ще однією проблемою, з якою може зіткнутися кожен учасник освітнього процесу при використанні технологій дистанційного навчання, є використання та обробка персональних даних. Проблема безпеки персональних даних значною мірою визначається рівнем відкритості таких даних та морально-етичними поглядами в конкретному соціальному середовищі.

В Україні відсутня чітко визначена нормативна база, яка регулює безпеку роботи учасників освітнього процесу в мережі інтернет при дистанційному навчанні. В тому числі безпеку роботи з персональними даними.

Основним нормативно-правовим актом з питання захисту персональних даних в нашій країні є Закон України «Про захист персональних даних» і саме його потрібно брати за основу для роботи з персональними даними та для їх захисту.

В листі Міністерства освіти і науки України від 02.11.2020 №1/9-609 «Про організацію дистанційного навчання» зазначено, що всі учасники освітнього процесу мають дотримуватися вимог щодо захисту персональних даних учасників освітнього процесу в електронному освітньому середовищі.

Використання інформаційно-цифрових технологій та мережі інтернет на сьогодні є невід'ємною складовою освітнього процесу. Безпека при такому навчанні має базуватися на власній компетентності, досвіді безпечної роботи і підтримки тих, хто організовує навчальний процес.

Для безпечного здійснення дистанційного навчання необхідно використовувати мережу офіційних інтернет-провайдерів, а також використовувати програмне забезпечення для фільтрації і моніторингу безпеки оснащення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до деяких Законів України за результатами парламентських слухань «Проблеми інформаційної діяльності, свободи слова, дотримання законності та стан інформаційної безпеки України»: Закон України. URL: http//zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-14

2. Про захист персональних даних: Закон України. URL: http//zakon.rada.gov.ua/laws/main/2297-17

Карташев Денис Володимирович,
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ПРО АКТУАЛІЗАЦІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОГОВОРУ НАДАННЯ ПОСЛУГ З ОХОРОНИ

Безпека є одним із найважливіших факторів сталого розвитку суспільства. Високий рівень злочинності залишається однією з головних загроз для безпеки майна особи та самого громадянина. На це вказують статистичні дані. Важливим в даному контексті є не лише якісна робота правоохоронних органів (яка залежить, в тому числі, від обмеженості державного бюджету, недовіри громадян, корупції, перевантаженості роботою тощо), використання інститутів громадянського суспільства, а й застосування приватно-правових засобів захисту себе та свого майна від злочинних посягань. Дієвим засобом захисту тут може стати укладення договору з послуг охорони майна особи, а також персональної охорони фізичної особи.

Відповідно до Закону України «Про охоронну діяльність» охоронна діяльність це надання послуг з охорони майна юридичних та фізичних осіб, а також надання послуг із забезпечення безпеки громадян. Як і більшість цивільних відносин, відносини у цій сфері вимагають договірного врегулювання на рівні замовника і виконавця таких послуг. Згідно з українським законодавством договір охорони відноситься до цивільно-правових договорів.

Актуальність теми зумовлюється тим, що має місце зростання загрози протиправних посягань на життя, здоров'я громадян, на майно фізичних та юридичних осіб, а це зумовлює потребу додаткового захисту майнових і немайнових прав та інтересів суб'єктів цивільних правовідносин, який можна отримати шляхом укладання договору охорони.

Кодифікація цивільного законодавства, виокремлення договору охорони як різновиду договору зберігання сприяли становленню договірних охоронних відносин, розвитку їх ефективного правового регулювання. Зацікавленість суб'єктів у забезпеченні своєї безпеки, захисті майнових та немайнових прав зумовлює попит на договір охорони. Додаткової актуальності тема набуває при врахуванні особливостей, спричинених інформатизацією суспільства, стрімким розвитком інформаційних технологій (в тому числі, Інтернету речей, штучного інтелекту тощо), можливістю використання їх при здійсненні охоронної діяльності та забезпечення при цьому належного рівня захисту прав особи.

Зазначимо, що договір з охорони є консенсуальним. Зміст послуги з охорони майна чи особи полягає у здійсненні сукупності технічних, організаційних чи інших дій, спрямованих на забезпечення стану непорушності предмета охорони, захисту від будь-яких посягань та сторонніх впливів, тоді як зберігач зобов'язаний вжити всіх належних заходів для забезпечення умов внутрішньої та зовнішньої схоронності речі, а також повернення переданої речі без зміни її характеристик і властивостей.

Закон України «Про охоронну діяльність» визначає організаційно-правові принципи здійснення господарської діяльності у сфері надання послуг з охорони власності та громадян, у ст. 1 закріплює визначення понять «охорона майна» та «охорона фізичної особи», які більш широко розкривають зміст послуги охорони. Так, під охороною майна розуміється діяльність з організації та практичного здійснення заходів охорони, спрямованих на забезпечення недоторканності, цілісності визначених власником і належних йому будівель, споруд, територій, акваторій, транспортних засобів, валютних цінностей, цінних паперів та іншого рухомого і нерухомого майна, з метою запобігання та/або недопущення чи припинення протиправних дій щодо нього, для

збереження його фізичного стану, припинення несанкціонованого власником доступу до нього та забезпечення здійснення власником цього майна всіх належних йому повноважень стосовно нього. Охорона фізичної особи визначається як діяльність з організації та практичного здійснення заходів охорони, спрямованих на забезпечення особистої безпеки, життя та здоров'я індивідуально визначеної фізичної особи (групи осіб) шляхом запобігання або недопущення негативного безпосереднього впливу факторів (діяльності або бездіяльності) протиправного характеру.

Договір охорони є виключно оплатним, що закріплено в ст. 978 ЦК України (на відміну від договору зберігання, щодо якого законодавець не дає такої чіткої вимоги щодо його оплатності).

В українській юридичній науці договірні аспекти охоронних послуг не були предметом комплексного дослідження. Окремі питання з вказаної проблематики висвітлювалися у вітчизняній юридичній літературі. Зростаюче значення охоронних послуг в наш час та недостатня увага з боку вчених-юристів до розробки даного договору актуалізує вивчення такої важливої наукової проблеми.

Важливим, зокрема, є аналіз нормативно-правових актів у сфері надання охоронних послуг, дослідження міжнародного досвіду правового регулювання договору про надання послуг з охорони, теоретичне осмислення досягнень правової доктрини та правозастосовної практики для створення ефективного механізму правового регулювання відносин з надання послуг в сфері охорони майна особи та самої особи.

Як з теоретичної, так і з практичної точки зору, актуальним вбачається розгляд правового статусу учасників правовідносин з надання послуг охорони, підстав виникнення між ними таких відносин та умов притягнення до цивільно-правової відповідальності. Все вищезазначене зумовлює необхідність проведення дослідження послуг з охорони як об'єкта цивільних правовідносин на рівні окремого самостійного дисертаційного дослідження.

Маковецький Андрій Миколайович,
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Оскільки захист права власності є однією з найголовніших функцій держави, основні принципи охорони власності закріплені конституційно.

Відповідно до ст. 13 Конституції України держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки [1].

В Цивільному кодексі України (далі – ЦК України) зокрема відмічено, що саме держава забезпечує захист права усіх суб'єктів права власності (ст.ст 318, 320) [2].

Цивільним законодавством захист усіх видів права власності регулюється єдиними правовими нормами, однак способи захисту права комунальної власності мають певні особливості порівняно із загальними положеннями про захист права власності.

Поняття захисту права власності в науковій літературі трактується по різному. Так, у деяких джерелах дане поняття визначають як сукупність передбачених законом цивільно-правових засобів, які, по-перше, гарантують нормальне господарське використання майна (тобто вони забезпечують захист відносин власності в їх непорушеному стані), а по-друге, застосовуються для поновлення порушених правовідносин власності, для усунення перешкод, що заважають їх нормальному функціонуванню, для відшкодування збитків, які заподіяні власнику [3, с. 321].

Під захистом права власності визначають також як систему активних заходів, які застосовуються власником, компетентними державними чи іншими органами, спрямований на усунення порушень права власності, покладення виконання обов'язку з відновлення порушеного права на порушника. Тому така система захисних заходів є складовою частиною загально-правового механізму захисту права власності та інших цивільних прав [4].

До специфіки цивільно-правового захисту права власності віднесемо застосування таких юридичних засобів, які забезпечують усунення перешкод у здійсненні права власності та відновлення майнового становища потерпілого власника за рахунок майнових благ порушника чи іншої зобов'язаної особи.

Стосовно реалізації права на звернення до судових органів за захистом права комунальної власності існує проблема визначення особи позивача. За загальним правилом право на захист права власності має та реалізує власник. Єдиним суб'єктом права комунальної власності є територіальна громада. Органи місцевого самоврядування, у свою чергу, є лише суб'єктами управління об'єктами права комунальної власності. Здійснення повноважень власника відбувається за рішенням органу місцевого самоврядування, однак власником комунального майна є територіальна громада.

Захист суб'єктивного права здійснюється за допомогою застосування форм та способів захисту. В літературі під формою захисту розуміють комплекс

внутрішньо узгоджених організаційних заходів по захисту суб'єктивних прав та розділяють на дві форми захисту: юрисдикційну та неюрисдикційну.

Юрисдикційна форма захисту – це діяльність уповноважених державою органів по захисту порушених, оспорюваних, невизнаних суб'єктивних цивільних прав. Суть цієї форми полягає в тому, що особа, право якої порушено, оспорюється чи не визнається, звертається за захистом до державного чи іншого компетентного органу, який уповноважений вживати необхідних заходів для відновлення порушеного права або припинення правопорушення. До юрисдикційної форми захисту відносять, зокрема, судовий захист.

Неюрисдикційною формою захисту порушених прав є самозахист. Під самозахистом цивільних прав розумів здійснення управомоченою особою дозволених законом дій фактичного порядку, спрямованих на охорону його особистих чи майнових прав та інтересів [4].

Відповідно до ст. 55 Конституції України кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. Це конституційне право конкретизується у ст. 19 ЦК, відповідно до якої особа має право на самозахист свого цивільного права та права іншої особи від порушень і протиправних посягань.

Самозахистом є застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства. Усталеною є точка зору, що під самозахистом розуміють дії фізичних і юридичних осіб, спрямовані на охорону цивільних прав і охоронюваних законом інтересів, які вчиняються ними самостійно без звернення за допомогою до державних та інших уповноважених органів.

Способи цивільно-правового захисту права власності закріплені в ЦК України (Гл. 29) [2]. До них, зокрема, належить віндикаційний позов негаторний позов, позов про визнання права власності, визнання незаконним правового акта, що порушує право власності. Разом з тим, наведений у главі 29 ЦК України перелік способів захисту права власності не є вичерпним. Суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом (ч. 2 ст. 16 ЦК України). На думку І.В. Жилінкової, то підстав сумніватись, що це правило стосується також захисту права власності немає.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року. *Відомості Верховної Ради України.* 2003. №40-44. Ст. 356

3. Цивільне право України. Загальна частина: підручник; За ред. О. В.Дзери, Н.С.Кузнецової, Р.А.Майданика. 3-те вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер. 2010. 976 с.

4. Грибанов В.П. Пределы осуществления и защиты гражданских прав. Осуществление и защита гражданских прав. М.: Статут, 2000.

5. Жилінкова І. В. Превентивний спосіб захисту права власності // *Вісник Академії правових наук України*. 2005. № 3 (42). С. 130–136.

Мінковський Вадим Вадимович,
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ВІД НЕПРАВОМІРНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МАРКИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ЗАВДАНОЇ ЮРИДИЧНІЙ ОСОБІ

У наш час через стрімке поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 все більше суб'єктів господарювання несуть збитки через зростання кількості випадків неправомірного використання торговельної марки в мережі Інтернет та продажу контрафактного товару. Такий негативний вплив зумовлюється збільшенням обсягу товарів, які купуються через Інтернет та збільшенням рівня безробітності через пандемію. Через це завдається шкода не тільки підприємствам-власникам торговельних марок та їх діловій репутації, а й пересічним громадянам, адже купівля контрафактних товарів низької якості під добре відомими торговельними марками негативно впливає на їх фінансовий стан.

Крім того, оскільки неправомірне використання торговельної марки в мережі Інтернет завдає шкоди діловій репутації її власника, вважаємо за необхідне розглянути підхід до визначення розміру моральної шкоди завданої діловій репутації.

Такий підхід міститься у інформаційному листі Вищого господарського суду України (далі – ВГСУ) № 01-8/184 від 28.03.2007 р., відповідно до якого грошовий еквівалент ділової репутації може бути виражений у формі гудвілу [1].

На законодавчому рівні поняття «гудвіл» закріплено у Податковому кодексі України (далі – ПКУ). Відповідно до підпункту 14.1.40 пункту 14.1 статті 14 ПКУ гудвіл – нематеріальний актив, вартість якого визначається як

різниця між ринковою ціною та балансовою вартістю активів підприємства як цілісного майнового комплексу, що виникає в результаті використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів, послуг, нових технологій тощо [2].

Для більш повного розуміння теми, на нашу думку, необхідно розглянути активи підприємства як сукупність нематеріальних активів, адже гудвіл є нематеріальним активом.

Із цього приводу заслуговує уваги слушна думка В.Д. Дюдіна, який зазначає, що всі нематеріальні активи, що перебувають у розпорядженні компанії, умовно можна розділити на три групи [3].

До першої групи належать нематеріальні активи, невіддільні від підприємства: навчений персонал, досягнення у галузі реклами та просування своєї продукції, переваги територіального розташування, репутація бізнесу. Активи цієї групи, як правило, мають невизначений термін служби і оцінюються сукупно, тому вважаються не амортизованими [3].

Підтвердженням негативного впливу на першу групу нематеріальних активів позивача є численні перевірки діяльності підприємства та його посадових осіб, які стали наслідком, приміром, поширення щодо них неправдивої інформації [3].

Друга група – це нематеріальні активи, невіддільні від працівника підприємства. Серед них власна репутація і професійні навички конкретного працівника, зокрема, ноу-хау, комерційні здібності тощо. Як і активи першої групи, вони не мають терміну використання і не амортизуються [3].

Поширення недостовірної інформації щодо професійної діяльності топ-менеджерів підприємства завдає шкоди і самому підприємству, його діловій репутації [3].

Третя група – це нематеріальні активи, загалом віддільні від підприємства: фірмові знаки, торгові марки, авторські права, патенти, ліцензії тощо. Будь-який актив цієї групи може бути оцінений окремо. Проте торгові марки та інший інтелектуальний капітал підприємства невіддільні від нього, тому неправдива інформація, поширена щодо підприємства, має опосередкований вплив на його активи, зокрема, шляхом зниження їхньої вартості. Якщо немає відомостей самої юридичної особи щодо гудвілу – то проводиться судова експертиза [3].

Неправомірне використання торговельної марки в мережі Інтернет правопорушником завдає найбільшої шкоди третій групі нематеріальних активів, адже такі протиправні дії знецінюють торговельні марки в суспільній думці, внаслідок чого суб’єкт господарювання може нести значні збитки.

Також, слід зазначити, що активи першої та другої групи теж зазнають шкоди, адже зазначені вище неправомірні дії шкодять діловій репутації суб'єкта господарювання та репутації бізнесу.

Однак, підхід ВГСУ щодо визначення розміру моральної шкоди завданої юридичній особі викликає ускладнення притягнення винної особи до цивільної відповідальності, оскільки для отримання даних щодо розміру отриманих збитків необхідно проводити аудит або навіть відповідну експертизу. Використання таких засобів потребує додаткових витрат, та навіть це не гарантує виграшу справи, адже суд може відмовити у задоволенні позовних вимог, або ж задовольнити їх не в повному обсязі.

Крім того, як свідчить судова практика, розгляд справ цієї категорії може займати великий проміжок часу, оскільки розгляд такої справи може дійти до касаційної інстанції, що у свою чергу пов'язано з додатковими витратами на послуги адвоката.

Для вирішення вищевикладених проблем, вважаємо за необхідне закріпити на законодавчому рівні окремим нормативно-правовим актом зазначений вище механізм визначення розміру моральної шкоди завданої діловій репутації юридичної особи. Такий нормативно-правовий полегшив би притягнення винної особи до цивільної відповідальності.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що на сьогодні в чинному законодавстві не закріплено механізм визначення розміру моральної шкоди завданої діловій репутації юридичної особи неправомірним використанням торговельної марки в мережі Інтернет, що у свою чергу послаблює інформаційну та економічну безпеку України, особливо в умовах пандемії COVID-19.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Інформаційний лист ВГСУ «Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію» № 01-8/184 від 28.03.2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_184600-07#Text

2. Податковий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

3. Дюндін В.Д. Інтелектуальна власність як головна складова інтелектуального потенціалу. *Ефективна економіка.*2014. № 5.URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_5_45.

Писаренко Марина Олександрівна,
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ПРО БЕЗПЕКУ УКЛАДЕННЯ ПРАВОЧИНІВ ВІДЧУЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ COVID-19

Відповідно до діючого законодавства органи місцевого самоврядування в межах здійснення правомочностей щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності, можуть передавати такі об'єкти у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, укладати договори в рамках державно-приватного партнерства, у тому числі концесійні договори, здавати їх в оренду, продавати і купувати, використовувати як заставу, вирішувати питання їхнього відчуження, визначати в угодах та договорах умови використання та фінансування об'єктів, що приватизуються та передаються у користування в оренду (ч. 5 ст. 60 Закону [1]).

Разом з тим, умови пандемії наклали свій відбиток на всі сфери нашого життя, не є виключення і можливість укладати різного роду договори. Фактично, ситуація з COVID-19 спонукала всіх учасників цивільних правовідносин до максимального переведення дій у цифрове середовище. Можливість укладати правочини «на відстані» стала виходом із ситуації, що склалася. Це дало можливість бізнесу продовжувати свою діяльність, зберегти клієнтів, а споживачу – отримувати необхідні товари та послуги зберігаючи умови карантину.

Укладення електронних договорів передбачає відсутність особистого контакту сторін, паперових копій, власноручних підписів тощо, що з одного боку є зручним та дає можливість не лише зекономити час, але й дотримуватися карантинних обмежень, а з іншого – актуалізує питання інформаційної безпеки такого укладення, способів забезпечення такої безпеки, існування дієвого механізму захисту прав та інтересів учасників правовідносин за умови їх порушення тощо.

Закон України «Про електронні довірчі послуги» [2] дає можливість забезпечити такий важливий компонент укладення правочинів на відстані, як електронна ідентифікація особи. Однак, на практиці ще виникає багато питань щодо використання захищеного електронного підпису, існують проблеми в роботі органів державної влади, нотаріату, суду тощо. Це можуть бути як проблеми технічного характеру, так і обмеження діючого законодавства щодо вчинення ряду дій лише «за фізичної присутності особи».

Разом з тим, вже випробувана часом система ProZorro стала незамінним інструментом для проведення операцій щодо комунального майна, зокрема. Це досить великий перелік правочинів, які вчиняються на підставі аукціону, в тому числі: продаж майна комунальних підприємств; оренда нерухомості, землі тощо; а 24 червня 2021 року Президент підписав Закон, який дасть можливість продавати землю через електронний аукціон [3]. Така можливість виключає фізичну присутність сторін, що важливо в умовах необхідності дотримання карантинних обмежень, а також, як зазначають спеціалісти, сприяє збільшенню вартості лотів. Планується, що земельні онлайн-торги будуть проводитися в єдиній електронній торговій системі в режимі реального часу. Результатом проведення аукціону має стати укладення договору купівлі-продажу, оренди, права на забудову або довгострокової оренди земельної ділянки з переможцем торгів, який запропонував найвищу ціну. Важливим тут є не лише дотримання карантинних обмежень, але й забезпечення дотримання процедури укладення відповідних правочинів, виконання всіх істотних умов, виключення порушення законодавчих вимог, особливо якщо мова йде про відчуження об'єктів комунальної власності.

Крім платформи ProZorro.Sale для проведення онлайн аукціонів існує й інша платформа – Setam/OpenMarket. Однак вони істотно відрізняються. Якщо в першому випадку мова йде про прозорий та ефективний процес продажу і оренди державного та комунального майна (…), то в другому – про примусовий продаж майна боржників (фізичних та юридичних осіб), за якими відкриті виконавчі провадження органами державної виконавчої служби, тобто тут реалізується будь-яке майно, крім визначеного ст. 55 Закону України «Про виконавче провадження» [4]. Відмінними в цих платформах є моделі проведення аукціону, зокрема, Регламент торгів чітко визначає порядок реєстрації учасників, розмір забезпечувальних внесків, строків оплати, порядок та строки підписання договору купівлі-продажу чи акту про реалізацію арештованого майна. Характерною відмінністю цих двох систем є те, що організаторами аукціонів на ProZorro.Sale [5] є власники майна, а організаторами торгів на Setam/OpenMarket [6] є орган примусового виконання – відділ державної виконавчої служби чи приватний виконавець.Більш глибокий аналіз цих платформ, а також відгуки, висновки та запитання користувачів свідчать про те, що більш зрозумілою та простою у використанні є саме ProZorro.Sale.

Отже, в умовах COVID-19 суспільство стикнулося з великою кількістю задач, які раніше не поставали від вирішення яких залежало не просто благополуччя, фінансова стабільність чи взаємовідносини, а й життя людей.

Особливість нинішнього розвитку суспільства, зокрема, інформатизація та цифровізація, які досягли значного прогресу, стали виходом у більшості випадків (як на побутовому рівні – покупка продуктів, ліків тощо через онлайн доставку, так і в професійних сферах – судах, державних установах, веденні бізнесу тощо), не стало виключенням тут і укладення правочинів відчуження об'єктів комунальної власності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр
2. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо продажу земельних ділянок державної та комунальної власності або прав на них (оренди, суперфіцію, емфітевзису) через електронні аукціони: проект Закону. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66972
4. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text
5. «Прозорро.Продажі» – система онлайн аукціонів з продажу та здачі в оренду майна. URL: https://prozorro.sale/#brokers
6. Сетам – система електронних торгів арештованого майна. URL: https://ezakupivli.com.ua/rmb/realizatsiya-areshtovanogo-majna

Степанець Юрій Леонідович,
асистент кафедри загальнотеоретичної, конституційної та цивілістичної юриспруденції МІП НУ «ОЮА», аспірант кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВОВА ПРИРОДА ТАТУЮВАННЯ ЯК НЕТИПОВОГО ОБ'ЄКТА АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Невід'ємним елементом суспільного прогресу виступає розвиток існуючої системи права і право інтелектуальної власності в цьому відношенні не є винятком, еволюціонуючі і зазнаючи значних змін відповідно до історичних умов і сформованими підходами до правового регулювання. Однак законодавець далеко не завжди встигає за змінами об'єктивної дійсності, що тягне за собою прогалини у правовому регулюванні.

У сучасному цивільному законодавстві існують значні труднощі в кожному конкретному нетиповому об'єкті творчості щодо визнання об'єкта авторського права. Подібна ситуація склалася щодо правової регламентації

такого напрямку творчої діяльності як боді-арт, найбільш популярним різновидом якого є «татуювання». Зазначені об'єкти в даний час законодавчо не регламентовані, що викликає суперечки щодо можливостей їх правової охорони і одночасно актуалізує і робить цікавими для вивчення всі питання, пов'язані з такими нетрадиційними об'єктами авторського права.

В останні два десятиліття в світі татуювання перестали сприйматись як виключно атрибути моряків, представників злочинного світу, байкерів та інших специфічних соціальних груп.

Татуювання отримало визнання як особливий вид мистецтва, звичайним явищем стало проведення виставок і арт-шоу, об'єктами яких служать татуювання. З'являються і правові дослідження, присвячені таким питанням, як: межі правового регулювання діяльності тату майстрів і можливість кваліфікації нанесення татуювання як висловлювання (в контексті свободи слова); особливості татуювання як об'єкта авторського права; потенційний конфлікт авторських прав на татуювання і особистих прав «носія» татуювання [2, с. 96].

Хоча в останні роки спостерігається явна тенденція прийняття суспільством татуювань як нормального для культури явища, способу самовираження художника і його клієнта, але юридична спільнота якось уповільнено усвідомлює, що татуювання охороняється авторським правом

Ключовим інститутом права інтелектуальної власності є саме авторське право, яке призначене захищати зовнішню форму вираження об'єкта інтелектуальної власності, тобто її «матеріальне втілення». Отже, виникає питання, чи можливе віднесення такого об'єкта, як тату, до результатів художньої творчості особи – майстра тату?

Оскільки тату не визначається законодавством України як окремий об'єкт права інтелектуальної власності, то необхідним і доцільним є аналіз законодавства з метою визначення правового режиму даного об'єкта.

Перш за все зазначимо, що татуювання – це процес нанесення перманентного малюнка на тіло людини методом локального травмування шкірного покриву і внесення пігменту в дерму. Тобто татуювання – це малюнок.

14 липня 1967 р. на конференції у Стокгольмі ухвалено Конвенцію про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, яка виокремила і художні твори серед об'єктів права інтелектуальної власності. Результати цієї конференції вплинули на приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, яка набрала чинності 25 жовтня 1995 р.

В українському законодавстві питанням авторсько-правової охорони присвячено Книгу четверту Цивільного кодексу України та Закон України «Про авторське право і суміжні права», який охороняє права авторів творів і тих осіб, які представляють результат творчої діяльності творців світові. У ч. 1 ст. 8 Закону, яка більш детально окреслює перелік об'єктів авторського права, висвітлених у ст. 420 ЦК України, до останніх також відносять і твори в галузі літератури та мистецтва, зокрема й ескізи (оскільки ескіз є тотожним малюнку) [3]. Отже, можна зробити висновок, що ескіз належить до об'єктів авторського права й охороняється як малюнок за умови відповідності критеріям охороноздатності, характерним для авторського права.

Тому, можна зазначити, що попри розширений перелік об'єктів авторського права у Законі, його не можна вважати вичерпним. Це дозволяє зробити висновок, що правову охорону можуть отримати також інші об'єкти, зокрема й «татуювання». Особливістю такої охорони є те, що об'єкти авторського права охороняються незалежно від їхнього призначення, жанру, обсягу, мети, ступеня завершеності й оприлюднення.

Для вирішення питання щодо можливостей правової охорони тату за допомогою норм авторського права варто зазначити, що ознаками охороноздатності об'єктів авторського права, які є характерними для даних об'єктів, є такі: по-перше, твір (тобто результат інтелектуальної творчої діяльності суб'єкта авторського права) має бути творчим, оригінальним, чимось новим порівняно з раніше відомим. Новизна може виражатися як у новому змісті, так і в новій формі. По-друге, об'єкт повинен мати об'єктивну вираженість: він має існувати в певній формі, яка буде доступною для сприйняття іншими людьми. По-третє, ознака змісту твору означає, що твір будь-якого змісту може бути об'єктом правової охорони з деякими обмеженнями, що визначаються законодавством. По-четверте, ознака оприлюднення означає, що твір будь-якого змісту може бути об'єктом правової охорони незалежно від того, чи виведений він із приватної сфери [4, с. 119].

Таким чином, можемо констатувати, що татуювання відповідає умовам охороноздатності, однак судова практика у таких справах до недавніх пір була дуже мізерною.

Однією з цікавих справ, пов'язаних з охороною авторських прав на татуювання – суперечка автора татуювання, зображеного на обличчі Майка Тайсона, з компанією Warner Brothers. У фільмі «Похмілля у Вегасі 2», де знявся Майк Тайсон, інший персонаж наносить собі на обличчя аналогічне татуювання. Віктор Вітмілл (автор татуювання) у 2011 році подав до суду на творців фільму. Суд відмовив автору в застосуванні забезпечувальних заходів у

вигляді заборони на показ фільму, в подальшому спір було вирішено в позасудовому порядку [1].

Що стосується макіяжу та боді-арту, то в американській практиці такі об'єкти визнаються об'єктами авторського права. У справі Carrel v. Shubert суд визнав авторські права на сценічний макіяж, використовуваний в мюзиклі «Cats» [5]. У справі Paramount Pictures Corp. v. Axanar Prods., Inc. суд також підтвердив наявність авторських прав на грим, який використовується для акторів у серіалі Star Trek [6].

Отже, зважаючи на невичерпність об'єктів авторського права в міжнародному і національному законодавстві, спираючись на все вищевикладене, можна зробити висновок, що, з огляду на специфіку татуювання, його можна віднести до об'єктів авторського права, а саме художнього твору. Проте за умови, якщо воно буде відповідати критеріям охороноздатності, властивим для об'єктів авторського права.

Однак, відсутність чіткої законодавчої регламентації окремих результатів інтелектуальної діяльності, зокрема об'єктів татуювання, тягне за собою ряд правозастосовчих проблем, усунути які можна шляхом зміни законодавства, а саме уточнивши поняття об'єктів образотворчого мистецтва, які охороняються авторським правом і розширивши їх видову класифікацію. Тому і виникає питання про актуальність і доцільність подальших наукових досліджень щодо можливості віднесення «татуювання» до похідних об'єктів авторського права в аспекті відтворення ескіза / малюнка на тілі людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Автор татуировки Майка Тайсона судится с авторами «Мальчишника в Вегасе». URL: https://pravo.ru/interpravo/news/view/54558/

2. Афанасьева Е.Г., Афанасьева Е.А. Татуировка как объект авторских прав, элемент внешности, средство самовыражения и результат выполнения работ. Социальные и гуманитарные науки. Отечественная и зарубежная литература. Серия 4: *Государство и право*. 2016. №3. С. 95-102.

3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.

4. Право інтелектуальної власності: академічний курс; За ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. Київ:Ін Юре, 2007. С. 696.

5. Carrel v. Shubert URL: https://www.ravellaw.com/opinions/efc737a5e0ec85d6c6c608834dc920cd

6. Paramount Pictures Corp. v. Axanar Prods., Inc. URL: https://www.copyright.gov/fair-use/summaries/paramount-pictures-axanar-productions-jan-3-2017.pdf

Тарасов Андрій Володимирович,
аспірант кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОКВАРТИРНОГО БУДИНКУ

Новелою конституційного законодавства є інститут конституційної скарги, який вперше у вітчизняній правовій системі, надав доступ широкому колу осіб на отримання захисту в межах конституційного судочинства.

Відповідно до ч. 1 ст. 55 Закону України «Про Конституційний Суд України», конституційною скаргою є подане до Суду письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу.

Враховуючи лідируючі позиції України в сумнозвісному рейтингу кількості ухвалених Європейським судом з прав людини (далі ЄСПЛ) рішень проти нашої держави, на нашу думку, метою створення вказаного інституту є впровадження додаткового механізму захисту порушених прав на рівні національної правової системи.

Це, в першу чергу, підтверджується наявністю спільних рис та вимог щодо доступу до Конституційного суду та Європейського суду з прав людини, а саме: доступ до обох інституції надається при вичерпанні усіх національних засобів юридичного захисту; можливість реалізації права на звернення за захистом залежить від дотримання правил строків звернення – 6 місяців у випадку звернення до ЄСПЛ, 3 місяці, у випадку звернення до Конституційного Суду України. Крім того, слід визнати й ту обставину, що предметом захисту Європейського суду з прав людини є права, гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, які в свою чергу передбачені та гарантовані Конституцією України. Таким чином, не виключаються й випадок, коли особа може отримати захист як з боку Конституційного Суду України, так і з боку Європейського суду з прав людини, з приводу тотожнього за змістом звернення, що ґрунтується на одних й тих ж фактах.

Враховуючи тривалість розгляду справ в Європейському суді з прав людини, розповсюдження інституту конституційної скарги, як додаткової гарантії в системі захисту порушеного права, на нашу думку, позитивно вплине на рівень захищеності прав громадян, в тому числі від свавілля, що може бути допущене правотворчими органами.

Дослідження практики Конституційного Суду України з питань розгляду скарг на законодавство, що регулює діяльність ОСББ, свідчить про поодинокі випадки застосування вказаного інституту.

Прикладом застосування вищевказаного механізму у правовідносинах в сфері об'єднання співвласників багатоквартирного будинку є звернення громадянки Бондар Вікторії Вікторівни щодо відповідності Конституції України частини 1 ст. 20 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», відповідно до якого, частка співвласника у загальному обсязі внесків і платежів на утримання, реконструкцію, реставрацію, проведення поточного і капітального ремонтів, технічного переоснащення спільного майна у багатоквартирного будинку встановлюється пропорційно до загальної площі квартири (квартир) та/або нежитлових приміщень, що перебувають у його власності.

Відповідно до змісту скарги, Бондар В.В. просила встановити невідповідність вказаного положення закону частинам другій, третій статті 22, частина першій, другій статті 24, частині першій статті 64 Конституції України.

Ухвалою третьої колегії суддів Першого Сенату Конституційного Суду України, було відмовлено у відкритті конституційного провадження по вказаній справі. Обґрунтовуючи вищезазначене рішення, судом було зазначено про те, що скаржником, всупереч вимогам Закону України «Про Конституційний Суд України» не обґрунтовано неконституційність ст. 20 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушень. Аргументація автора клопотання зводиться з висловленням незгоди з судовим рішенням, що не є підставою для подання та розгляду вказаної скарги.

Разом з тим, за сенсом спірних правовідносин, що виникли між Бондар В.В. та відповідним об'єднанням співвласників багатоквартирного будинку «Черемушки-2017», вбачається, що скарга Бондар В.В. є цілком безпідставною.

Так, з постанови Апеляційного суду Харківської області від 12 липня 2018 року, ухваленої по справі № 638/18179/17, вбачається, що спір виник з приводу встановлення загальними зборами ОСББ підвищеного тарифу на утримання, реконструкцію, реставрацію, проведення поточного і капітального ремонтів для власників нежитлових приміщень у порівнянні з власниками житлових приміщень. При цьому, оскільки позивач була власником декількох нежитлових приміщень, вважала, що рішення загальних

зборів в цій частині є порушенням принципу участі члена ОСББ в утриманні та експлуатації будинку пропорційно його частці у праві власності. Рішенням суду першої інстанції, позовна заява була задоволена, проте, Апеляційним судом Харківської області в задоволенні позову було відмовлено. Відмовляючи в задоволенні позову, судом враховано ту обставину що порядок сплати, розмірів та платежів є виключною компетенцією загальних зборів. Крім того, судом клопітливо досліджено розмір фактичних витрат на приміщення, що належить позивачу та дійсно встановлений факт неспівмірності у порівнянні з іншими приміщеннями, витрат, яке витрачає об'єднання на утримання належних позивачу приміщень, з огляду на їх технічні особливості, так як, наявність окремих входів, які потребують окремого обслуговування, окремих каналізаційних стояків, тощо. Саме наявність окремих входів зумовлює необхідність додаткових витрат на прибирання прибудинкової території, снігу, посипання частини прибудинкової території, призначеної для проходу та проїзду протиожеледними сумішами, вивезення та утилізацію побутових відходів тощо. Відмовляючи в задоволенні позову, судом й було застосоване положення ст. 20 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», яке згодом позивач просила визнати неконституційним у відповідній конституційній скарзі.

Не ставлячи за мету оцінку чи критику вищезазначеного судового рішення, слід зазначити, що вказане судове рішення є цілком справедливим, проте застосування до виниклих правовідносин ст. 20 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», яка до речі має імперативний характер, не є зрозумілим, з огляду на те, що вказаною статтею передбачений принцип пропорційного зв'язку між розміром внесків та розміром площі житлових чи нежитлових приміщень, що перебувають у власності особи. Саме вказаною нормою закону й обґрунтовані позовні вимоги позивача, в частині порушення ОСББ вимог щодо такої пропорції, а відтак її зазначення в мотивувальній частині рішення суду про відмову в такому позові, не є логічним.

Підсумовуючи вищенаведене, слід дійти до висновку, що причиною відмови в задоволені позову не є невідповідність ст. 20 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» положенням Конституції України, а навпаки, фактично її незастосування та неврахування її положень з боку суду.

Таким чином, для ефективного застосування вказаного механізму захисту прав, необхідно усвідомлювати відмінність конституційного

судочинства від правосуддя, що здійснюється загальними судами, не сприймати інститут конституційної скарги як «четверту інстанцію» та суворо дотримуватись встановлених вимог щодо форми та змісту конституційної скарги, встановлених статтею 55 Закону України «Про Конституційний Суд України».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII URL: https:// www.zakon.rada.gov.ua
2. Огляд стану звернень громадян України до Європейського суду з прав людини: URL: https://minjust.gov.ua/m/str_1957
3. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: від 29.11.2001 року № 2866-III URL: https:// www.zakon.rada.gov.ua
4. Конституційна скарга Бондар В.В.: URL: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/370_31_2018.pdf
5. Постанова Апеляційного суду Харківської області від 12 липня 2018 року, ухваленої по справі № 638/18179/17: URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/75290087

Бурдо Юлія Юріївна,
студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гончаренко В. О.

РЕКОДИФІКАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Рекодифікація цивільного законодавства стала новим напрямом наукових досліджень, з метою оновлення приватноправового регулювання. Одна з головних її тез стосується скасування Господарського кодексу [1, с. 32]. Підтримуючи процес рекодифікації, варто зазначити, що звужувати його до скасування одного кодексу та оновлення окремих норм, мабуть вже недоречно[2]. Така позиція обумовлена новими викликами, що постали перед юридичною наукою у зв'язку з пандемією COVID-19. Цей вірус виявив, як багато політичних, економічних проблем, так і існуючі проблеми, які тліли, але не були повноцінно помічені та оцінені на поверхні правової матерії. Вже по новому слід розкривати правовідносини між людиною та державою, надати дещо інше тлумачення вже відомих прав людини, виявити нові. Для цього можливо використати запланований процес рекодифікації цивільного законодавства, який доречно втілювати на різних, взаємопов'язаних рівнях.

Перший рівень рекодифікації – це рівень конституційних змін. Права людини проголошені у Основному Законі України, є базою для їх розширення, уточнення на рівні цивільного законодавства. Обмеження прав людини щодо пересування внаслідок введення карантину для подолання поширення COVID-19, стало біфуркаційною точкою щодо перегляду змісту прав людини, їх обмежень. Треба звернути увагу на наступні конституційні права:

1) право на недоторканність житла (ст. 30 Конституції України) у більшості випадків застосовується для охорони приватного життя людини, а житло є лише засобом для реалізації цього права, тому мабуть доречно це право розглядати як право на недоторканність приватного життя людини, та визначати це право і у цивільному законодавстві з більш детальною регламентацією охорони приватного життя;

2) свобода пересування, вільний вибір місця проживання (ст. 33 Конституції України) також вимагає внесення змін щодо права держави до обмеження цього права. При цьому баланс інтересів особи та держави щодо пересування особи, її місця знаходження потребує дослідження та регулювання саме на рівні цивільного законодавства;

3) право на власність (ст. 41 Конституції України) після фактів націоналізації, реприватизації потребує уточнення, щоб не стати фікцією; крім того, варто враховувати, що для відновлення економіки країни, після подолання пандемії COVID-19, окремі держави пропонують проведення націоналізації, зокрема медичних установ;

4) право на житло (ст. 47 Конституції України) потребує уточнення та розширення, зокрема право на житло повинно вже розглядатися як право на безпечне та доступне житло, перш за все на рівні цивільного законодавства. Пандемія COVID-19 сформулювала низку проблем і щодо права на безпечне житло, зокрема відсутність санітарних вимог при будівництві житла, що було виявлено у деяких європейських країнах, США, що призвело до скупченого проживання, вільного проникнення вірусу через вентиляційні системи стало одним із чинників поширення хвороби; тому, сьогодні право на житло потребує оновлення новим змістом;

5) право на достатній життєвий рівень (ст. 48 Конституції України) потребує розширення із включенням елементу безпеки при поширенні особливо вразливих хвороб;

6) право на охорону здоров’я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49 Конституції України) вкрай потребує переосмислення, світовий досвід із боротьбою з COVID-19 виявив вагому роль публічної медицини, її первинність перед приватною медициною, яка «шукає гроші», тоді як публічна медицина

має напрямок на збереження громадського здоров'я, держави як спільноти людей, тому це потребує окремого вагомого дослідження та врегулювання на рівні і цивільного законодавства;

7) право дитини на рівність у своїх правах незалежно від походження, а також від народження її у шлюбі чи поза ним (ст. 52 Конституції України), на жаль COVID-19 особливо означив проблему дітей, позбавлені батьківського піклування, у період епідемії ці діти опинились у найбільш уразливому стані. Їх право на безпеку від епідемії не закріплено та не визначено. У цьому напрямі слід звернути увагу, і на те, що жінки мають вільне право відмовитися від дитини ще у пологовому будинку, зокрема від дітей із хворобами, чи справедливе це право жінки по відношенню до дитини? Мабуть ні, це право жінки на вільне життя було закладено радянською владою, що пропонувала віддавати дітей до інтернатів для виховання державою, на сьогодні роль держави у цих відносинах змінилась, це треба вже враховувати. Інша справа що підтримка сімей з дітьми, з обмеженими можливостями, потребує соціального забезпечення на рівні народних депутатів, суддів. Тому права, обов'язки батьків та дітей доречно розглянути під новим кутом.

Другий рівень рекодифікації – це рівень засад цивільного законодавства. Ці засади активно обговорювались на різних наукових заходах, зокрема справедливості, добросовісності, розумності. Сьогодні, мабуть, можливо додати ще одну засаду – доступності [3]. На сьогодні, розпорошене прийняття нормативних актів, обмеження осіб до самостійного захисту свої прав, інші політичні, соціально-економічні чинники призвели до виникнення прірви між державою та людиною/суспільством. В ідеалі заповнити цей простір повинно право, яке завжди виступало ланкою, що зв'язує державу і людину/суспільство. Тому відштовхування людини з правового поля шляхом ускладнення юридичної техніки, мови закону, не доступності до правосуддя, може мати негативні наслідки. Зокрема замість права будуть формуватися «закони» громадянського суспільства, про яке мріяли теоретики на початку дев'яностих років XX століття, але це утворення не має не має правових меж функціонування, воно існує поза державою, незважаючи на спроби останньої контролювати цей процес. У такому разі буде виникати паралельно функціонування держави (суспільство де-юре) та громадянського суспільства (суспільство де-факто). Для подолання цього, вкрай необхідно закріпити та розкрити таку засаду цивільного законодавства як доступність.

Третій рівень рекодифікації – це структурне поглинання оновленого кодексу інших кодифікованих та інших нормативних актів. Щодо шляхів цього процесу доречно запропонувати широкий шлях прийняття Приватного кодексу

(уложення), який може охопити Цивільний кодекс, Господарський кодекс, Житловий кодекс, Сімейний кодекс, аграрне, інформаційне законодавство.

Четвертий рівень рекодифікації – це оновлення викладання юридичних дисциплін, зокрема обов'язково на першому курсі викладати дисципліну «Приватне право», а вже потім вивчати цивільне, сімейне, господарське, житлове право ін.

Узагальнюючи наведене, слід підкреслити, що викладене є лише окремою суб'єктивною думкою. При цьому напрямок кодифікації цивільного законодавства потребує подальшого удосконалення та дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кот О.О. Доля господарського кодексу в контексті рекодифікації цивільного законодавства. Матеріали XVIII міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 98-й річниці з дня народження д.ю.н., проф. члена кореспондента АН УРСР В. П. Маслова. 28 лютого 2020 р. Харків: Право. С. 31-35.

2. Ілларіонов О. Рекодифікація = декодифікація. URL: https://blog.liga.net/user/aillarionov/article/34014

3. Щербина В. До питання щодо рекодифікації цивільного законодавства : URL: http://www.golos.com.ua/article/325640.

Ваньчак Марта Володимирівна,
студентка 2-го курсу факультету судово-адміністративного
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гончаренко В. О.

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ПІД ЧАС ЕПІДЕМІЇ COVID-19

Закупівлі за державні кошти відбуваються в режимі онлайн. Будь-яка людина, представник ЗМІ чи контролюючих органів можуть бути віртуально присутніми на закупівлі. Програмний код системи є повністю відкритим та знаходиться у вільному доступі. Складається система з центральної бази даних за яку відповідає адміністратор системи ДП Prozorro та комерційних майданчиків. Завдяки тому, що майданчиків багато у конкурентній боротьбі вдосконалюються рівень сервісу та створюються додаткові функціональні можливості, що полегшують учасникам замовникам роботу системи [1, с.15-16].

Переваги у системі Prozorro:

по – перше, це відкритість та доступність – всі бачать все. Інформація в системі зберігається протягом 10 років. Будь-хто в режимі онлайн може переглянути інформацію про предмет закупівлі, подивитися, які компанії брали участь включно з укладеним договором між замовником та переможцем торгів;

по – друге, побудований простий доступ, просте користування та інтуїтивний інтерфейс та подання пропозицій декілька кліків онлайн;

по – третє, це відсутність витрат на логістику та час пов'язаних із підготовкою та доставкою паперів, поїздкою та присутністю при розкритті. Так для функціонування системи введено тарифи участі, але вартість тарифів незначна, для учасників ринку в середньому кожному третьому чи переможна [2, с. 13-15].

Основи здійснення закупівель та розміщення замовлень сформульовані в законодавствах окремих країн і зафіксовані в міжнародних угодах. Відмінності в законодавствах окремих країн обумовлені пріоритетами економічної політики тієї чи іншої держави. Криза в галузі охорони здоров'я, викликаний пандемією COVID-19, вимагає ухвалення швидких і продуманих заходів і гнучкості у вирішенні проблем збільшення попиту на товари і послуги, в той час як певні ланцюжка поставок порушуються. Прагнучи об'єднати свої зусилля в боротьбі з глобальним викликом, держави здійснюють обмін досвідом у сфері держзакупівель в умовах пандемії.

У червні 2020 року відбувся вебінар ОЕСР на тему «Заходи у на COVID-19 в сфері державних закупівель: уроки і досвід країн «. В ході заходу був описаний загальний підхід ЄС щодо заходів спалаху COVID-19. Зокрема, було прийнято угоду зі закупівель медичних засобів і обладнання, а також розроблені загальні заходи по накопиченню і перерозподілу коштів в залежності від потреб кожної країни. Крім того, були дані рекомендації щодо забезпечення необхідної прозорості процедур та максимізації ефективності закупівель.

Відзначалися такі ключові позиції:

1. в умовах кризи життєво необхідна співпраця в сфері закупівель між державами, а також між державами і приватним сектором;
2. особливі проблеми викликало накопичення необхідних товарів і їх розподіл в різних регіонах відповідно до потреб;
3. критично необхідно створення посібників з екстреним закупівель і забезпечення їх реалізації;
4. для прийняття ефективних заходів по боротьбі з кризою в сфері державних закупівель необхідна цифровізація закупівельних процедур.

Найважливішою заходом щодо забезпечення продуманої і збалансованої політики щодо закупівель в умовах надзвичайних ситуацій є налагодження механізму централізованої координації закупівель, чому немало сприяла цифровізація закупівельних процедур.

В Україні Постановою КМУ від 8 квітня 2020 року № 269 було внесено зміни до Постанови № 225, а саме до переліку товарів, робіт і послуг, які спрямовані на боротьбу з COVID-19 [3].

Отже, було доповнено розділи «Лікарські засоби для надання медичної допомоги пацієнтам, хворим на COVID-19», «Медичне обладнання для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу пацієнтам, хворим на COVID-19», «Медичні вироби для скринінгу хворих», «Розхідні матеріали для надання медичної допомоги пацієнтам, хворим на COVID-19», «Медичні вироби, лабораторне обладнання, розхідні матеріали, реагенти для лабораторних досліджень», а також додано розділ «Транспортні засоби для закладів охорони здоров'я системи екстреної медичної допомоги та санітарної авіації (авіаційної медицини)».

Постановою КМУ від 13 травня 2020 року № 376 було внесено зміни до Постанови КМУ № 225. Основне нововведення – уповноважена особа має публікувати на Prozorro інформацію про бенефіціарного власника юридичної особи, з якою замовник уклав договір про закупівлю. Також, слова і цифри «коронавірусної хвороби (COVID-19)» замінили словами і цифрами «гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS- CoV-2» [4].

Можна зробити висновок, що система електронних закупівель – це дуже ефективний інструмент для боротьби з корупцією. Він вже підтвердив це в Європі. Тобто це система, яка працює ефективно в Європейському союзі. У нас це пілотні проекти, які на сьогоднішній день дуже стрімко набирає обертів і розвиваються. Дійсно може бути не так як хотілося б, але, тим не менш, дуже інтенсивною і багато державних підприємств, багато відомств вже на сьогоднішній день перейшли на проведення допорогових торгів саме в електронному форматі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Голуб А. Від prozorrocті до контролю *Український тиждень.* 2017. № 6. С. 15–16.

2. Коваль Л. Новації та підводні рифи в публічних закупівлях. *Фінансовий контроль.* 2017. № 1. С. 13–15.

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку товарів, робіт і послуг, необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню

та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19) на території України» від 08 квітня 2020 року № 269. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/269-2020-п#Text.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 20 березня 2020 р. No 225» від 13 травня 2020 року № 376. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225-2020-п#Text.

Васютинська Альона Григорівна,
студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету,
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гончаренко В. О.

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

COVID-19, або як його ще називають в народі, коронавірус – це небезпечна, інфекційна хвороба, що почалася саме спалахом вірусу, що переріс в пандемію.

По-перше, більшість держав запровадили певні обмеження, щодо деяких прав людей задля захисту громадського здоров'я в умовах пандемії, але хочу зазначити, що такі обмеження повинні в першу чергу відповідати загальним нормам прав людини. Але через великий масштаб і гостроту пандемії виникає загроза здоров'ю людей, що певною мірою може деякі з цих обмежень виправдовувати, задля не ушкодження здоров'я народу. Хочу зазначити основні, на мою думку, обмеження прав і свобод людини в даний період: обмеження права на свободу та особисту недоторканність через примусове поміщення громадян до обсервації, обмеження права на свободу пересування, мирних зібрань, та вільне відвідування закладів освіти, ресторанів, кіно, торгівельних центрів і так далі.

По-друге, 11 березня 2020 року Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» тим самим було заборонено: відвідування закладів освіти її здобувачами; проведення всіх масових заходів, у яких бере участь понад 200 осіб, крім заходів, необхідних для забезпечення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Спортивні заходи дозволяється проводити без участі глядачів (уболівальників).[6] Я вважаю, що ухвалення цієї постанови є вірним рішення зі сторони влади України, адже саме такими діями вони намагаються уберегти людей від зараження вірусом і зберегти якомога більше народу від смерті і зберегти життя та здоров'я кожного, так звичайно наші права на вільне пересування, навчання, прогулянки і так далі є

обмеженими, але все ж таки це діє на конкретний період часу і такі обмеження, я гадаю, людина здатна пережити, якщо вона усвідомлює всю трагічність ситуації .

Далі, що досить таки стало значним обмеженням прав людини та залишило багато кого без відпочинку за кордоном, а саме головне роботи – це видання розпорядження «Про тимчасове обмеження перетинання державного кордону, спрямоване на запобігання поширенню на території України». Звичайно, тут яскраво виражено обмеження вільного пересування, що є протиріччям Конституції. [6] Але, знову ж таки зауважу, що дане розпорядження є абсолютно логічним в ситуації в якій опинилась Україна і не тільки, таке обмеження прав і свобод людини відповідає всім нормам (визначаються межі території карантину, затверджуються необхідні профілактичні, протиепідемічні та інші заходи), що необхідно включити у зв'язку з даною ситуацією в країні.

По-третє, досить цікавою ситуацією є те, що виникають додаткові обов'язки громадян під час карантинного режиму, а саме під час перебування в громадському транспорті, спорудах та різних приміщеннях необхідно бути вдягненим у захисну маску або респіратор, що закриває ніс та рот, а також під час перебування на вулиці необхідно знаходитись з документами, а саме що посвідчують особу, її спеціальний статус чи громадянство.

По-четверте, мабуть в багатьох виникає питання, а як же захистити свої особисті права від неправомірного втручання під час карантину та його обмежень? Відповідь на це питання в мене така – згідно з ст. 32 ЗУ «Про національну поліцію» де чітко вказано, що поліцейський має право вимагати документи, що посвідчують особу, але відповідно з окремих підстав. Зверніть увагу, що однією з таких підстав можна вважати, якщо людина має намір або вже вчинила правопорушення, а оскільки порушення карантинних правил є саме адміністративним правопорушенням, то звичайно він від вас може вимагати показати документи, але ні в якому разі не затримати чи ще щось [3]. Також бажано заздалегідь ознайомитися з нормативно-правовими актами, а саме з тими які були прийняті під час карантину та впливають на перелік ваших прав, переглянути їх можна на офіційних сайтах Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України. А також слід пам'ятати, що випадку порушення ваших особистих прав і норм законодавства ви маєте повне право на реалізацію фото і відео згідно з ст. 34 Конституції України, [1] та ст. 302 ЦК України де закріплені права на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації [5].

Отже, висновком вище сказаного, хочу зазначити, що так, звичайно права людини під час пандемії COVID-19 яскраво виражено порушуються і це з одного боку є негативним явище, але якщо дивитись на цю ситуацію з іншого боку, то звичайно можна сказати, що такі обмеження в певній мірі є на благо суспільству і держави, аби запобігти швидкому розповсюдженню вірусу і тим самим врятувати життя та здоров'я людей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр (дата звернення: 20 .04.2021).
2. Про охорону здоров'я: Основи законодавства України від 19 листопаду 1992 р.*Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 4. – Ст. 19.
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 762.
4. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV2: *Постанова Кабінету Міністрів України* від 11.03.2020 р. № 211-2020

***Гайдаржи Богдан Олегович*,**
студента 1-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Адаховська Н.С.

ВІРТУАЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток технологій та всепоглинаюча глобалізація, підвищення якості товарів та ціни вплинули на ринок та його гравців, тобто суб'єктів, які безпосередньо беруть участь у наданні послуг чи створенні товарів. В результаті такого прогресу та серйозного впливу інформаційних та комунікаційних технологій починають виникати нові форми управління підприємством. Так і з'являється у сучасному світі віртуальне підприємство – це найновітніша та найперспективніша форма управління підприємством, що виникла і набула значного поширення за останні роки. Досліджуваною проблематикою займалися такі вчені як Соколовський С. А., Резниченко Р. В.

Якщо когось запитати за слово «віртуальне», то можна почути відповідь, що це щось не матеріальне, те, чого ми не можемо доторкнутись чи осягнути поглядом. І це все є вірним тлумаченням, що стосується нашого віртуального підприємства, так як тут немає ні офісу, ні вертикальної інтеграції, ні певної ієрархії, якою можна було б зв'язати працівників та керівництво. Для здійснення своєї діяльності віртуальне підприємство існує в інтернеті, що

забезпечує доступ між ним та потенційними клієнтами. Віртуальне підприємство – це система віддалених різнорідних підприємств і підрозділів, що мають можливість змінювати свій образ і конфігурацію за допомогою мережевих і інтелектуальних інформаційних технологій з метою оптимізації отримання доходу кожним із учасників в умовах суспільної інтеграції ресурсів [1, с.122].

У такого підприємства є ознаки, що відрізняють його від «типових». Так сюди можна віднести швидкість адаптації до будь-яких змін на ринку, завдячуючи своєю гнучкістю щодо організації існування та наявністю можливості отримати все необхідне в найкоротші проміжки часу.

Крім того відіграє велику роль вартість – є значна різниця між великим чи середнім підприємствами, яким необхідні значні капіталовкладення в здійсненні організації та набуття необхідних ресурсів для конкурентоздатності. Натомість це все в рази дешевше вартує для віртуального підприємства.

Наступною ознакою є персоналізація віртуального підприємства. Це означає, що при створенні та вибору направлення щодо власної діяльності, орієнтуються в першу чергу на кінцевого споживача послуг чи товарів, керуються вимогами замовника та стараються їм відповідати.

Останньою серйозною ознакою та чи не найголовнішою перевагою можна вважати можливість побудови конкуренції не тільки з місцевими конкурентами, але й з конкурентами з усього світу.

Щодо негативних аспектів віртуального підприємства, а точніше недоліків, які позначаються на його функціонуванні та організації, то сюди відносяться високі витрати пов’язані з вкладенням значних коштів у віртуальну інфраструктуру, тобто в інформаційно-комунікаційні технології. Цілком очевидно, що значні можливості щодо розвитку та діяльності в Інтернет-сфері не обійдуться без таких інвестицій.

Також досить спірним питанням, яке не до кінця врегульоване є правове регулювання такої діяльності. Тут не тільки проблеми щодо врегулювання діяльності та співпраці на міжсуб’єктному рівні, тобто як між двома віртуальними підприємствами між собою, так і між віртуальним підприємством та споживачем послуг та/або товарів. Крім того виникає необхідність у певному правовому регулюванні всередині віртуального підприємства, так як в будь-який момент можуть виникнути ситуації, які неможливо буде вирішити без негативних наслідків для самої організації. З метою зменшення та уникнення таких ситуацій і допоможе правове регулювання.

Однак, плюсів все ще більше. Створювати віртуальні підприємства стало вигідно, оскільки для самої організації відкриваються ширші можливості:

якість замовлення і швидкість його надання вище, клієнтську базу формувати набагато простіше, розміщення реклами відбувається в реальному часі, а також в можливості організації роботи віддалено, оперативний зв'язок з підрозділу, постановка задач і контроль їх виконання та ін [2, с.158].

Класичними прикладами віртуальних підприємств є європейський консорціум Airbus Industries [3], що виготовляє всім відомі аеробуси, а також об'єднання зусиль компаній Apple та Sony у процесі реалізації бізнес-проекту Powerbook [4]. В Україні віртуальні підприємства також активно створюються та розвиваються. Першою серед таких підприємств є потужна корпорація «Квазар-Мікро»[5]. Також реалізовано проекти систем інтернет-банкінгу, надаються електронні брокерські послуги. Серед систем, що створюють можливість Інтернет-трейдингу цінними паперами он-лайн, можна виокремити системи компаній «Атланта Капітал»[6] і «Сократ» [7], а також для здійснення валютних операцій на ринку Форекс – систему компанії Forex Service[8].

Таким чином, можна стверджувати, що віртуальні підприємства це нові можливості та нові шляхи розвитку, це допомогло перевести бізнес на зовсім інший рівень. І хоча науковий доробок з дослідження даної тематики все ще замалий, але обсяг практичного досвіду дозволяє говорити про значний успіх у даному напрямку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Соколовський С. А. Моделювання інноваційної діяльності віртуального підприємства в умовах інформаційної економіки. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2017. Вип. 57. С. 120-128.
2. Резниченко Р. В. Інтелектуальна технологія управління ризиками віртуального підприємства. Комп'ютерні засоби, мережі та системи. 2017. № 16. С. 156-166.
3. Airbus Industries URL:https://www.airbus.com.
4. Apple Powerbook. URL:https://www.apple.com.
5. Квазар-Мікро. URL:http://www.km-cs.com.
6. Атланта Капітал. URL: https://atlanta.com.ua.
7. Сократ. ERL: http://www.sokrat.com.ua.
8. Forex Service. URL:http://www.forexservice.net.

Дериш Марія Юріївна, Цикалюк Аліна Романівна,
студентки 1-го курсу магістратури
факультету цивільного-господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Некіт К.Г.

ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ: НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

З кожним роком все стрімкіше зростає інтерес до публічних закупівель. Це не дивує, оскільки вони є одним із найважливіших засобів соціально-економічної політики держави та стосуються майже усіх сфер економіки. Від раціонального здійснення публічних закупівель залежить швидкість економічного розвитку країни. Правове регулювання закупівель в Україні знаходиться в постійному процесі модернізації, проте станом на сьогодні ще містить чималу кількість недоліків, які потребують найшвидшого вирішення.

Перший такий недолік – це тлумачення поняття «публічні закупівлі». Так, Законом України «Про публічні закупівлі» (далі – Закон) передбачено, що публічна закупівля – придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом [1]. Законодавство не надає вичерпного поняття, що призводить до того, що багато вітчизняних вчених намагаються дослідити даний термін та чітко сформувати, що ж таке «публічні закупівлі».

Ще зовсім недавно система державних закупівель була однією з найбільш корумпованих ланок в Україні. Через особисті домовленості задля здійснення корупційних дій робилися численні махінації, що, у свою чергу, відштовхувало постачальників, які хотіли працювати чесно та прозоро.

Другий недолік-проблема – це кваліфікаційні критерії, які висуваються замовниками до учасників торгів. Законодавством встановлені певні кваліфікаційні критерії, однак замовники на власний розсуд вибирають, як саме учасники мають підтвердити відповідність цим критеріям. Особливо ця проблема є актуальною в спрощених закупівлях, оскільки учасники не мають можливості оскаржити умови закупівлі в Антимонопольному комітеті України. Варто зауважити, що зловживання виникають не лише з боку замовників, які встановлюють вимоги, а й з боку учасників, які подекуди оскаржують повністю законні вимоги.

Задля покращення ситуації та розв’язання цієї проблеми можна за приклад взяти норми Директиви 2004/18/ЄС, де передбачено вичерпний перелік економічних, професійних, фінансових, технічних вимог, які висуваються до потенційних учасників, передбачено, які саме документи їх підтверджують.

Не менш актуальною третьою проблемою з погляду правового регулювання залишаються закупівлі без використання електронної системи на

суму до п’ятдесяти тисяч гривень. Такі закупівлі користуються найбільшою популярністю, оскільки їх дуже важко контролювати. Регулювання закупівель без використання електронної системи потребує найбільшої уваги від держави, оскільки такі закупівлі містять найбільше корупційних ризиків. Досить часто замовники укладають договори за завищеними цінами або ж взагалі укладають договори та підписують фіктивні накладні. Тобто виникають випадки, коли державні кошти витрачаються, однак по факту держава не отримує ні товару, ні робіт, ні послуг. Самі ж кошти розподіляються між замовником і фіктивним постачальником.

Варто зазначити, що у 2020 р. зроблено немало кроків для покращення системи публічних закупівель. Замовників зобов’язали здійснювати закупівлі від п’ятдесяти тисяч до двохсот тисяч гривень шляхом спрощених закупівель або закупівлею через Прозорро Маркет. Закупівлі через Прозорро Маркет (електронний каталог) є дуже зручними й ефективними, оскільки замовник обирає постачальника лише серед тих учасників, які пройшли кваліфікацію на електронному майданчику. Згідно із Законом, закупівлі через Прозорро Маркет можуть здійснюватися на суму до двохсот тисяч гривень, як і спрощені закупівлі. Однак насправді в реалізації функціоналу цього сервісу криється досить актуальна проблема: Закон чітко дозволяє робити такі закупівлі, але водночас указує, що регулювання цієї процедури здійснюється Кабінетом Міністрів України. У зв’язку з цим Кабінет Міністрів України прийняв Постанову «Про затвердження Порядку формування та використання електронного каталогу» №822. І хоча ця Постанова набрала чинності декілька місяців тому, електронна система закупівель ще не адаптувала свій функціонал для повноцінного використання електронного каталогу [2]. Тому, насамперед необхідно вжити заходів, щоб не виникало ситуацій, коли закон дозволяє робити певну річ і водночас не дає змоги повноцінно її реалізувати.

Актуальною четвертою проблемою є відсутність єдиного законодавчого акту, у якому б чітко визначалися повноваження, завдання й функції органів, які здійснюють державне регулювання та контроль у сфері публічних закупівель в Україні. Сьогодні реалізація цих повноважень регулюється численними нормативно-правовими актами, положення яких інколи можуть бути колізійними один з одним, тому державний контроль системи публічних закупівель має суттєві недоліки. Наприклад, через відсутність чіткого розмежування може статися повторна перевірка одного й того ж суб’єкта господарювання з тих самих питань. На жаль, у цьому випадку кількість не означає якість, а лише призводить до затягування усунення недоліків, встановлених за результатами перевірки.

П’ята проблема – це відсутність достатньої відповідальності за порушення законодавства у сфері державних закупівель. Станом на сьогодні законодавчо передбачена лише адміністративна відповідальність за вчинені порушення, що зазвичай не відповідає розміру шкоди завданої державі. За статистикою, до відповідальності у сфері публічних закупівель притягується мізерна кількість порушників. Наприклад, Антимонопольним комітетом розглядається скарга про безпідставне відхилення учасника закупівлі. У разі задоволення цієї скарги порушника буде зобов’язано скасувати рішення про відхилення цього учасника, однак ніякої відповідальності за неправомірні дії не настане, хоча Кодекс України про адміністративні правопорушення чітко передбачає відповідальність за це порушення [3].

Провівши аналіз основних проблем закупівель, можна дійти висновку, що державі, для кращого функціонування даного інституту, необхідно здійснити наступні кроки:

- для ефективного здійснення контролю у сфері публічних закупівель необхідно надати вичерпне поняття «публічним закупівлям» шляхом внесення відповідних змін до законів України;
- на нормативно-правовому рівні визначити кваліфікаційні критерії, що висуваються до потенційних учасників закупівлі;
- для ефективного використання бюджетних коштів необхідно більш активно стимулювати замовників користуватися електронним каталогом Prozorro Market;
- розробляти дієві інструменти для перевірки виконання договорів про закупівлю;
- потрібно здійснити розподіл функцій і повноважень контролюючих органів при перевірці ефективності використання коштів державного бюджету;
- удосконалити порядок притягнення до відповідальності порушників у сфері публічних закупівель.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 №922-VIII. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19.
2. Про затвердження Порядку формування та використання електронного каталогу: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.09.2020 №822. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/822-2020-%D0%BF#Text.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 №80731-X. URL: http:// zakon5. rada.gov.ua /laws /show/80731-10.

Драненко Вікторія Ігорівна,
студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гончаренко В. О.

ВАЖЛИВІСТЬ ІНТЕРНЕТУ НА ТЛІ ПОСИЛЕННЯ ЗАГРОЗ COVID-19

У наш час Інтернет відіграє важливу роль у житті майже кожної людини. Люди економлять масу часу, здійснюючи потрібні платежі через всесвітню мережу. Сучасні люди спілкуються, працюють, заробляють і знайомляться за допомогою Інтернету.

Тема важливості Інтернету завжди була і є актуальною, але я б хотіла розповісти про важливість саме в непростий для кожного з нас час- в пандемію COVID-19. Саме вона нагадала людству його вагу, як вікна можливостей для освіти, доступу до інформації, охорони здоров'я, культури й безлічі інших аспектів повсякденного життя [1].

У Дорожній карті Генерального секретаря ООН в червні 2020 року був поширений запис, який підкреслює найважливішу роль, яку цифрові технології відіграють в світі в період COVID-19 і після закінчення пандемії, а також наша суспільна відповідальність за підключення тих, хто через різні причини не мають доступу до світової мережі, за збереження прав поваги одне до одного.

Звісно, чітко помітний цифровий розрив між тими, у кого є доступ до Інтернету, і тими, у кого такого доступу немає. Зважаючи на це все, даний розрив загрожує стати новим обличчям нерівності, посилюючи соціальні та економічні проблеми.

Для багатьох вільний потік цифрової інформації є питанням життя і смерті. Особливо для людей, які не можуть отримати доступ до необхідної медичної інформації та до надійної інформації в більш широкому сенсі.

Незважаючи на це, яскраво помітно, що за останній час є посилення тенденцій до обмеження простору для вільного і відкритого інтернету.
Дуже влучно зазначив Моез Чакчук(заступник Генерального директора ЮНЕСКО з питань інформації), що Інтернет, точніше його універсальність, знаходиться під загрозою через обмеження онлайн. Також він говорить про те, що навіть у час пандемії, не повинні порушуватися та піддаватися ризику права людини [2].

Не раз ми були свідками блоку додатків, сайтів, сторінок в соціальних мережах, такі як Фейсбук, Телеграмм, Інстаграм та інших. В той час, коли новітні закони щодо національної безпеки викликають побоювання роздроблення Інтернету та обмеження наших прав. Лімітування прав людини -

це насамперед обмеження вираження думок, доступу до достовірної інформації, свободи асоціацій, захисту даних і недискримінації, а також конфіденційності в Інтернеті.

Відключення Інтернету для багатьох людей-трагедія, як моральна, так і матеріальна. Тому що, позбавляє доступ мільйонів людей, в той час як дана інформація може вирішувати навіть долю людей, обмежувати доступ до інформації, яка є не просто необхідною в ту чи іншу хвилину, а й загалом життєво важливою.

Закони і політика спрямовані на боротьбу з недостовірними джерелами, дезінформацією, «фейковими новинами». Але іноді, політика виходить за межі дозволенного та за рамки тих вузьких умов, в яких свобода вираження думок може бути обмежена, відповідно до міжнародного права.

Саме ці складові підкреслюють актуальність концепції універсальності Інтернету, одностайно схваленій 195 державами в 2015 році, які в свою чергу є членами ЮНЕСКО [3].

Основою універсальності Інтернету – є дотримання принципів, які означають, що ЮНЕСКО виступає за Інтернет, який заснований на правах людини. Інтернету, який є :

•відкритий;

•доступний для всіх;

•врегульований шляхом участі багатьох зацікавлених сторін [4].

Отже, враховуючи усі складові, можна підвести підсумки, по-перше, ЮНЕСКО рішуче виступає за захист принципів,що засновані на міжнародних стандартах, одночасно захищаючи єдиним чином всі права,а саме вплив на збереження відкритості, доступності Інтернету та встановленні норм, правил і програм, що регулюють цифрові технології. По-друге,у наш час Інтернет потрібен не лише для ігор, перегляду соціальних мереж, роботи, спілкування, але і для оплати безлічі послуг, а в теперішній важкий для нас час й для електронної медицини, дистанційного навчання та багато чого іншого.

ЛІТЕРАТУРА:

1. ЮНЕСКО: важливість Інтернету на тлі посилення загроз. URL:https://pon.org.ua/novyny/8163-yunesko-vazhlivst-nternetu-na-tl-posilennya-zagroz.html

2. МОЗ України і НСЗУ презентували зміни в охороні здоров'я. URL:https://moz.gov.ua/article/reform-plan/moz-ukraini-i-nszu-prezentuvali-zmini-v-ohoroni-zdorovja

3. Власенко Р.В. Щодо напрямів вдосконалення електронних реєстрів системи охорони здоров'я України. Національний інститут стратегічних досліджень URL:https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-11/electronni-reestry.pdf

4. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 № 386-р. Урядовий кур'єр від 13.06.2013. № 105. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80/print

Мокряк Ксенія Олегівна,
студентка 2-го курсу судово адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к. ю. н., доцент Гончаренко В. О.

ОБМЕЖЕННЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ПІД ЧАС ОБСЕРВАЦІЇ

Питання запровадження заходів щодо запобігання поширенню гострого респіраторного захворювання COVID-19 на українській території сьогодні набуває все більшої актуальності. У світлі останніх подій влада зобов'язана вживати відповідних заходів для захисту життя та здоров'я українського народу від епідемії коронавірусу. Тому важливо перевірити законність таких заходів.

Тема обсервації (ізоляції) дуже важлива. Обсервація – це система заходів щодо запобігання розповсюдженню інфекційних хвороб. Хоча визначення цього поняття в українському законодавстві відсутнє, незважаючи на це уряд офіційно запровадив обов'язкову обсервацію своєю постановою. Як показує світова практика, метою є обмеження контактів з потенційно зараженими людьми.

Громадяни України, які повертаються з-за кордону, повинні пройти обов'язкову обсервацію, тривалість якої, згідно з вищезазначеним Постанови КМУ становить 14 днів. У цей час людям не дозволяється залишати місця обсервації (ізоляції). Згідно з постановою КМУ, передбачається, що будь-яка особа, яка відвідує країни, де трапляються випадки вірусів, контактувала з пацієнтом із COVID-19, а це означає, що за нею слід спостерігати. Винятки стосуються водіїв та обслуговуючого персоналу вантажного транспорту, льотчиків та моряків, членів річкових суден, поїзних та локомотивних бригад, якщо немає підстав вважати, що вони контактували з хворим [4].

Діяльність обсерваційних заходів певною мірою обмежує особисті немайнові права людини. Розділ II Конституції України та Книга Друга Цивільного Кодексу України, а саме ст. 270 ЦК, містить перелік особистих немайнових прав. Відповідно, свободу та особисту недоторканість, право на вільний вибір місця проживання та на свободу пересування в умовах обсервації обмежені. Слід зазначити, що цей перелік не є вичерпним [3].

Відповідно до статті 313 Цивільного кодексу України, особа має свободу пересування. Однак слід зазначити, що стаття 64 Конституції України передбачає, що певні обмеження прав і свобод, що визначають тривалість цих обмежень, можуть бути введені у воєнному або надзвичайному стані. Виходячи з цього, право вільного пересування може бути обмежене лише у випадках, передбачених Конституцією України [1]. Більше того, в Україні ще немає ні воєнного, ні надзвичайного стану. Було запроваджено режим надзвичайної ситуації, який не слід плутати з надзвичайним станом, оскільки він не має наслідків, що обмежують конституційні права громадян. Звідси ми можемо зробити висновок, що заходи уряду, спрямовані на впровадження обов'язкової обсервації, є незаконними, якщо немає умов, передбачених Конституцією України.

Також, згідно з п. 4 ст. 2 Протокол № 4 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод передбачає, що право на свободу пересування в певних районах може підлягати обмеженням, встановленим законом, і може бути виправдане суспільними інтересами в демократичному суспільстві. Таким чином, ми бачимо, що, з одного боку, особисті немайнові права обмежені, з іншого боку, держава змушена вживати примусові заходи для запобігання поширенню гострого респіраторного захворювання COVID-19, аби не збільшити кількість заражених людей.

Коли йдеться про моральний обов'язок людини перед суспільством на карантині, обсервація є складною, але необхідною мірою захисту життя та здоров'я населення в цілому.

Крім того, слід зазначити, що законодавство передбачає адміністративну, цивільно-правову та кримінальну відповідальність за порушення санітарних норм. Стаття 325 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за порушення санітарних норм і правил, спрямованих на профілактику інфекційних захворювань, у вигляді штрафу, а в деяких випадках навіть позбавлення волі [2]. Цей факт породжує багато незаперечних питань щодо того, чи існує баланс між правами людини та обов'язками, і чи можна в надзвичайних ситуаціях обмежувати права людини для суспільного блага. Таким чином, відповідальність за порушення санітарних та епідеміологічних норм законодавства встановлюється з урахуванням пріоритету здоров'я нації.

Важливо розуміти, що відповідальність за власні вчинки починається з кожного із нас, як з частини суспільства. Законодавство може встановлювати відповідальність лише за порушення правил і норм. Все інше – це свідома відповідальність людини за свої дії перед собою та суспільством.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 No254к/96 – ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр

2. Кримінальний Кодекс: Закон України від 05.04.2001 No2341 – III. База Даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14

3. Цивільний Кодекс: Закон України від 16.01.2003 No435 – IV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15

4. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 No211 База даних «Законодавство України».

Решетило Володимир Максимович,
студент 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гончаренко В. О.

ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В ПЕРІОД КАРАНТИНУ

Сучасний розвиток технологій та широка популярність Інтернету серед суспільства, крім позитивних аспектів у сприянні більш комфортних умов життя та праці, призводить до збільшення кількості порушень прав, зокрема прав інтелектуальної власності та авторських прав у цій мережі. Це питання особливо широко обговорювалося під час пандемії COVID-19, коли вся планета перенесла своє соціальне життя в Інтернет. Зараз Україна є однією з країн, які порушують права інтелектуальної власності, завдаючи шкоди економічним інтересам ЄС та іншим країнам світу.

Але інтелектуальна власність має значні проблеми з правовим регулюванням та захистом не лише в Україні. Питання захисту авторського права в Інтернеті вже давно набуло глобального виміру. Для початку, можна визначити основні елементи, що пов’язані з захистом права власності у Інтернеті та дає можливість більш детально сформувати уявлення про цю галузь:

1) Інтернет – це загальнодоступний інформаційний простір, який не має єдиного централізованого управління, єдиного власника та окремого майна;

2) використання прав інтелектуальної власності через Інтернет має транскордонний характер, а тому імплементація національного законодавства у цій галузі, у разі потреби захистити порушені права, є складною, а часом і неможливою з практичної точки зору;

3) складність контролю за копіюванням та використанням інтелектуальної власності в Інтернеті та труднощі доказування факту їх порушення (в тому числі через те, що інформація в мережі з'являється, змінюється, видаляється за короткий час). [1, с. 7]

Захист інтелектуальної власності в Інтернеті залежить від того, який об'єкт потрібно захищати. Так, розрізняють такі об'єкти:

1) Назви сайтів (доменів) або Інтернет-сторінок, що являються об'єктом творчої діяльності;

2) Конкретні унікальні рішення, алгоритми, коди або конструкції в Інтернет-галузі;

3) Логотипи, торгові марки та різні елементи торгових марок, що використовуються в Інтернеті;

4) Авторське право на програми, бази даних;

5) отримання сертифікатів, ліцензій, що мають юридичну силу та гарантують правовий захист інтелектуальної власності;

6) Твори художньо-літературного жанру, які широко поширені в Інтернеті. [2, с.12]

Кількість випадків порушення прав інтелектуальної власності в Інтернеті під час пандемії COVID-19 зросла понад 150% у всьому світі. Громадська необізнаність та свідома недбалість призвели до втрати економічних збитків понад 20 млрд доларів у всьому світі лише протягом 2020 року.

Питання відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності в Інтернеті має важливий міжнародний підтекст. Оскільки Інтернет не має кордонів, важливо, щоб певні підходи до регулювання цього питання були прийняті у всьому світі. Ці підходи не повинні бути однаковими: вони можуть відрізнятися залежно від конкретних обставин та правових традицій будь-якої конкретної країни. Але для сталого розвитку глобальних мереж та електронної комерції вони повинні бути взаємно ефективними.

Директива Європейського Союзу про електронну комерцію передбачає виключення відповідальності за технічне копіювання, зокрема за умови, що провайдери послуг Інтернету не змінюють зміст переданої інформації, роблячи таке копіювання, або дізнавшись про незаконність передана інформація вчасно вживає заходів для запобігання доступу до такої інформації.

Аналізуючи більшість випадків за 2020 рік, веб-сайт або мобільний додаток, на якому знаходиться об'єкт інтелектуальної власності, понесе відповідальність за розміщення в Інтернеті незаконних матеріалів, що порушують права інтелектуальної власності. Суд, як правило, приймає такі рішення щодо порушення авторських прав в Інтернеті:

1) Сплата штрафу представнику, автору чи власнику певного об’єкта права інтелектуальної власності, права якого були порушені;

2) Закриття веб-ресурс або мобільного додатку (у разі неодноразових порушень прав інтелектуальної власності).

З початку карантину у всьому світі було закрито понад 3000 веб-сайт через порушення авторських прав в Інтернеті.

Аналіз чинного законодавства України та світу у галузі авторського права та суміжних прав показує його обмеженість у питанні регулювання та захисту ексклюзивних прав в Інтернеті. Через можливість анонімного доступу до Інтернету важко встановити особу порушника авторських прав, який розмістив твір у Мережі, а також притягнути його до відповідальності та довести факт порушення авторського права та суміжних прав.

Розвиток Інтернету як глобального інструменту розповсюдження літературних творів, музики, відео та інших державних, соціальних та економічних операцій відбувається настільки стрімко, що законодавець не може відповісти на заперечення. Хоча й з 2020 року почався більш активний захист інтелектуального права власності, але цього ж все ж не достатньо для повного знищення цієї проблеми.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зятіцкій С., Терлецький В., Леонтьєв, К. (). Авторське право в Інтернеті: три стадії одного процесу. Київ, 2015. С. 7.

2. Лебедєва Н. Особливості правового регулювання інтелектуальної власності в Інтернеті, Київ, 2018. С. 12.

Сокур Вікторія Олегівна,
студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: *к. ю. н., доцент Гончаренко В. О.*

КАРАНТИН ТА ЗМІНИ ТРИВАЛОСТІ СТРОКІВ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ

Епідемія COVID-19 внесла свої корективи у всі сфери людської діяльності. З введенням протиепідеміологічних заходів були запроваджені досить суттєві обмеження прав. Прикладом таких обмежень може слугувати заборона знаходитись у місцях з великим скупченням людей. Приміщення суду вважається один з таких місць, адже тут щодня перебувають сотні людей.

Проте, заборона відвідування суду буде розцінена як порушення права на судовий захист громадянина, що безпосередньо закріплене в статті 55

Конституції України. [1] Задля ефективного розв'язання питання щодо зменшення кількості людей в суді, тим самим не порушуючи їхні законні конституційні права, було прийнято рішення продовжити строки позовної давності. Важливим аспектом таких змін є те, що оспорюване, порушене чи невизнане право громадянина можна буде захистити після закінчення карантину в стандартному порядку, без втрат, як для особи, так і для суду. Таким чином, це рішення суттєво зменшило щоденний потік людей, які ходять до суду і тим самим зробило певний вклад у боротьбу з поширенням COVID-19.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)», який набув чинності 02 квітня 2020 року [2], було внесено зміни до низки нормативно-правових актів, в тому числі й до Цивільного кодексу України. Цим законом, зокрема, були продовжені строки позовної давності на строк дії карантину. Наприклад, позовна давність, яка мала б спливти після 02 квітня 2020, досі не спливла й не спливе до остаточного завершення карантину.

Згідно з нововведеним пунктом 12 «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України [3] на строк дії карантину продовжені строки: загальної позовної давності (ст. 257); спеціальної позовної давності (ст. 258); позовної давності до позовів про переведення прав та обов'язків покупця (ст. 362); припинення поруки (ст. 559); позовної давності, що застосовується до вимог у зв'язку з недоліками проданого товару (ст. 681); позовної давності, що застосовується до вимог про розірвання договору дарування (ст. 728); позовної давності, що застосовується до вимог, які випливають із договору найму (ст. 786); позовної давності до вимог про визнання неправомірними дій виконавця заповіту (ст. 1293).

За статтею 257 Цивільного кодексу України, загальна позовна давність становить три роки. Наразі, у Законі чітко зазначено, що строки продовжуватимуться на весь строк дії карантину. Наприклад, за договором позики позовна давність спливає 20 травня 2021 року, проте відповідно до чинних змін, вона продовжується до закінчення карантину – 30 червня 2021 року.

Також варто зазначити, що деякі важливі строки не продовжені вище згаданим Законом, а саме: строк для прийняття спадщини; строк заяви кредиторами своїх вимог до юридичної особи, що припиняється; строк на пред'явлення вимог конкурсного кредитора у процедурі банкрутства і строк чинності майнових прав інтелектуальної власності.

Отже, проаналізувавши зміни до Цивільного кодексу України, пов'язані з подовженням строків позовної давності, можна дійти висновку, що такі заходи були доцільними та ефективними. Адже, особи, чиї майнові права було порушено, мають можливість їх захистити вже після завершення карантинних обмежень, не наражаючи себе та оточуючих людей на небезпеку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР) від 28.06.1996 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20.
3. Цивільний кодекс України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text.

Старенкова Олександра Олександрівна,
студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Бабич І.Г.

БАНКРУТСТВО В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ

Вже більше року в Україні тривають карантинні обмеження, і, за логікою, рівень банкрутства повинен був сягнути невтішних показників, але, за аналізом експертів все тільки попереду.

Якщо взяти аналіз даних з 2015 по 2021 роки, то провадження щодо банкрутства значно знизились. Це спричинено тим, що за цей період набрав чинності Кодекс України з процедур банкрутства. Однак, це не означає, що карантинні обмеження мають позитивний вплив на бізнес та суспільство. Як і будь-які обмеження негативно впливають на економіку та розвиток та несуть за собою фінансові труднощі та неплатоспроможність.

Можна легко пояснити чому ж не відбулося різкого банкрутства в Україні. Це пов'язано з запровадженням у березні 2020 року мораторію на відкриття проваджень у справах про банкрутство боржників за заявою кредиторів. До того ж, ця заборона буде діяти, ще протягом 90 днів після скасування карантину. Мораторій включає в себе такі пункти:

Забороняються відкриття проваджень, що стосуються банкрутства, починаючи з 12 березня 2020 року;

Забороняється нарахування відсотків та штрафів, реструктуризовані планом санації;

Призупиняється продаж нерухомого майна на аукціоні, за рішенням комітету кредиторів.

Також, всі збори комітету кредиторів та арбітражних керуючих проводяться дистанційно або їх робота призупиняється, за що вони не несуть відповідальності.

Такі зміни, значно обмежують права кредиторів та дають додаткові гарантії неплатоспроможним боржникам, що може призвести до зловживань з їх сторони.

Завдяки цьому майже неможливо побачити реальних наслідків впливу пандемії на бізнес, адже кредитор фактично не може звернутись до суду із відповідною заявою під час карантинних обмежень. І тут вже майже неможливо визначити, чи неспроможність виконувати свої зобов'язання пов'язані з карантином, чи то просто недобросовісний боржник не хоче виконувати свої обов'язки.

Отож, з початку березня 2020 року по кінець квітня 2021 року було порушено 232 справи про неплатоспроможність фізичних осіб. Збільшення кількості відкритих справ починаючи з грудня теоретично можна пояснити адаптацією суспільства до нових реалій та традиційного ефекту закінчення календарного року. В 2021 ж році це можна пояснити зменшенням офіційного рівня захворюваності та відповідно послаблення психологічного тиску на суспільство.

На жаль, в даний період, важно дати правдиву оцінку ситуації з банкрутством, яка виникла за період пандемії в Україні. Але можна чітко зазначити, що карантин негативно впливає на економіку в цілому, окрім окремих компаній, які навпаки збагачуються за рахунок такої ситуації. Але реальна картина бізнесу відкриється тільки після карантину, і, за аналізом науковців, вона буде невтішною.

За даними відкритих списків та офіційного сайту Верховного Суду України, приблизно 30-40 нових справ на місяць. Це досить незначна кількість при чисельності населення в Україні більш ніж в 41,5 мільйонів. А за оцінками міжнародних оргінізацій, половина з яких ітак знаходиться за межою бідності.

Також сподіваємось, що подальші зміни до Кодексу України з процедур банкрутства, що зараз на розгляді у Верховній Раді, не призведуть до ще більшого «банкрутства в Україні», що спричинить хвилю можливих махінацій та прогалин в регулюванні даного питання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс України з процедур банкрутства: [прийнятий Верховною Радою України 18 жовтня 2018 р. №2597-VIII: відповідає офіц. тексту: станом на 17 травня 2021 р.]. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text

2. Kodeks Ukrayiny` z procedur bankrutstva: [pry`jnyaty`j Verxovnoyu Radoyu Ukrayiny` 18 zhovtnya 2018 r. #2597-VIII: vidpovidaye oficz. tekstu: stanom na 17 travnya 2021 r.]. Retrieved from URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text

3. Головне управління Пенсійного фонду України. URL:https://www.pfu.gov.ua/cv/

Golovne upravlinnya Pensijnogo fondu Ukrayiny`. Retrieved from URL:https://www.pfu.gov.ua/cv/

4. Жуков С. В. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КОДЕКСУ УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА: Збірка наукових статей/ За заг.Ред. д.ю.н., судді Верховного Суду С. В. Жукова. Київ, 2019. URL:https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Jukov_Zbirka_Bankrut_v2_191007_out.pdf

5. Zhukov S. V. ZASTOSUVANNYa NORM KODEKSU UKRAYiNY` Z PROCEDUR BANKRUTSTVA: Zbirka naukovy`x statej/ Za zagal`noyu redakciyeyu d.yu.n., suddi Verxovnogo Sudu S. V. Zhukova – Ky`yiv, 2019. Retrieved from https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Jukov_Zbirka_Bankrut_v2_191007_out.pdf

Савко Ольга Володимирівна,
студентка 1-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Некіт К.Г.

КОНЦЕПЦІЯ НАЛЕЖНОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ

Актуальність дослідження проблематики концепції належного урядування та електронного уряду набула особливого значення в контексті сучасних процесів євроінтеграції України, адміністративної реформи, впровадження електронного урядування, реформування законодавства України у сфері публічного управління, еволюції інформаційного суспільства, стрімкого розвитку інформаційних технологій та електронного документообігу, вдосконалення практики діяльності уповноважених суб'єктів урядування.

Наукові праці вчених А.Асанова, В.Гаєнко, М.Ільницького, І.Коліушко, В.Корженко, К.Некіт, А.Литвинової, А.Пухтецької, М.Салтевського, Ю.Соломко, Б.Шевчука, інших, які стосуються висвітлення окремих аспектів концепції належного урядування та електронного уряду, підкреслюють актуальність проблеми та вказують на необхідність комплексного наукового дослідження цієї теми, адже нерідко прийняті законодавчі акти мають дискусійний характер, а дії центральної та місцевої влади здебільшого зосереджені на вирішенні ситуативних завдань.

Фахівці визначають належне урядування як загальносвітову цінність, важливе значення для розвитку якої має роль європейських інституцій та інших міжнародних організацій (Рада Європи, Європейський Союз, Світова організація торгівлі, Організація Об'єднаних Націй, Організація економічного співробітництва та розвитку). У широкому розумінні цей термін означає демократичне, відповідальне, ефективне, прозоре та підзвітне управління на всіх рівнях.

Дана концепція відрізняється як від класичного адміністрування, за яким єдиним джерелом політичних рішень є політичне керівництво, так і від нового публічного менеджменту з його акцентом на торговельній угоді, де кожен учасник намагається максимізувати свій прибуток. Натомість, вона здатна більш ефективно задовольняти суспільні потреби.

Аналіз праць європейських дослідників дає можливість виділити такі стандарти належного урядування: належне законодавство; законність; участь; прозорість процесу прийняття рішень; доступ до інформації; належну адміністрацію; належний персонал; належний фінансовий та бюджетний менеджмент; ефективність; відповідальність та нагляд; стратегічне бачення [5, с.2]. У 2001 році Комісія Європейських товариств прийняла Білу книгу «Європейське врядування» в якій було визначено «правила, процеси та поведінку, що впливають на те, яким чином застосовується влада на Європейському рівні». Біла Книга виділяє п'ять принципів ефективного врядування: відкритість, участь, підзвітність, ефективність та злагодженість. Зміст цих принципів уточнюється, деталізується [5, с.3]. Отже, головним завданням впровадження належного врядування є вивчення, розповсюдження та використання інформації про кращі європейські практики управління на різних рівнях, зміцнення спроможності органів місцевого самоврядування, підвищення ефективності їх діяльності, тощо.

Тому важливого значення набуває концепція електронного уряду, що є складовою концепції належного урядування. Термін електронний уряд (англ.-«e-government») нині розширив своє первинне значення і тлумачиться як «електронне управління державою» [3, с.139], тобто, в органах державного управління використовуються сучасні технології, у тому числі Інтернет-технології.

З юридичної точки зору система електронного уряду представляє собою сукупність інтегрованих в адміністративні процедури інформаційно-телекомунікаційних технологій, які забезпечують надання органами державної влади інформаційних та адміністративних послуг, здійснення транзакцій та взаємодію суб'єктів адміністративно-правових відносин [1, с.8].

Офіційне визначення терміну електронний уряд дається в Концепції розвитку електронного урядування в Україні, схваленої Розпорядженням КМУ № 2250-р, 2010 р.: єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, з громадянами і суб'єктами господарювання [5, с.343].

Взаємозв'язок належного управління та електронного уряду чітко відслідковується в щонайменше чотирьох сферах діяльності: надання державних послуг громадянам та організаціям; доступ до інформації про діяльність органів публічного управління; запровадження внутрішнього електронного документообігу; взаємодія, в тому числі електронна, між органами публічної влади.

Таким чином, впровадження електронного уряду є цілеспрямованим та скоординованим застосуванням нових інформаційно-комунікаційних технологій для реалізації функцій держави, а електронне урядування – це комплексна трансформація принципів організації системи державного управління за допомогою локальних інформаційно-комунікаційних мереж та сегментів глобальної мережі Інтернет, яка забезпечує ефективне функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування в режимі on-line та сприяє максимально прозорій та зручній їх взаємодії з громадянським суспільством. Деякі елементи електронного урядування уже сьогодні існують в Україні. Однак вони мають недоліки через невідпрацьовані попередньо схеми реалізації та фрагментарність.

Безумовно, це довготривалий і складний процес. Він передбачає подолання корумпованої управлінської культури в державі, а тому, на наш погляд, доречно було б прислухатися до думки фахівців, які пропонують працювати над створенням на базі єдиного інформаційного правового простору національної бази правових актів України, з урахуванням функціонування безпечного кіберпростору, як того вимагає нова філософія належного урядування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аблякимов Е.Е. Правові основи формування державних електронних інформаційних ресурсів: автореф. дис. ... канд. юр. наук: 12.00.07. К., 2010. 18 с.

2.Європейське врядування:Біла книга.URL: http:// upi.org.ua

3. Коліушко І.Б., Демкова М.С. Електронне урядування – шлях до ефективності та прозорості державного управління. *Інформаційне суспільство. Шлях України.* К.: Бібліотека інформ. суспільства, 2004. С. 138-143.

4.Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. №2250-р.*Офіційний вісник України.* 2010. №97. Ст. 343.

5.Шевчук Б. Європейські принципи належного врядування та реформа системи органів виконавчої влади в Україні. *Науковий вісник Демократичне врядування*. 2012. Вип. 9.С.2-3.

Чернова Тетяна Володимирівна,
студентка 2–го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гончаренко В. О.

ПРАВО НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Кожна людина має право на медичну допомогу, це право закріплене в багатьох нормативно-правових актах та міжнародних стандартах, у статті 49, Конституції України, у Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права, відповідно до статті 12, Закон України «Про охорону здоров'я», стаття 6. Право на медичну допомогу як особисте немайнове право пацієнта, національним законодавством не закріплено визначення поняття права особи на медичну допомогу, тому на основі міжнародного законодавства та доктрин можна дати таке визначення цього поняття.

Право на медичну допомогу – це можливість кожної людини вимагати від суб'єктів, що здійснюють медичне обслуговування населення, застосування комплексу заходів, які спрямовані на профілактику, діагностику, лікування й реабілітацію фізичного та психічного стану її здоров'я.

Право на медичну допомогу як особисте немайнове право пацієнта, на думку Р. Стефанчука, має містити:

а) права, пов'язані з наданням медичної допомоги (право на надання медичної допомоги в умовах, що відповідають санітарно-гігієнічним вимогам; право на поважне та гуманне ставлення з боку медичного й обслуговуючого персоналу; право на вибір лікаря, методу лікування та лікувального закладу: право на проведення консиліуму й консультацій інших спеціалістів; право на полегшення болю, пов'язаного із захворюванням чи медичним втручанням, тощо);

б) права, пов'язані з інформованою згодою пацієнта (право на отримання повної, достовірної, своєчасної та в доступній формі інформації про стан свого

здоров’я; право на отримання повної, достовірної, своєчасної й у доступній формі інформації про безпечні, ефективні, доступні та прийнятні методи профілактики, діагностики, лікування й медико-соціальної реабілітації здоров’я; право на отримання повної, достовірної, своєчасної та в доступній формі інформації про обрану методику лікування та її наслідки; право на отримання повної, достовірної, своєчасної й у доступній формі інформації про умови отримання висококваліфікованих послуг щодо забезпечення й охорони здоров’я тощо);

в) права, що забезпечують медичну таємницю (право на таємницю про факт звернення за медичною допомогою, про встановлений діагноз, про застосовувані методи профілактики та лікування тощо) [2].

У 2019 році почалася пандемія COVID-19 (коронавірус). До України пандемія дійшла на початку березня 2020 року. В цілому пандемія внесла безліч коректівів в життя країни. Це масове захворювання надало свої корективи щодо роботи медичної системи також. Медична система мала велику ймовірність взагалі не витримати такого навантаження, через брак молодшого персоналу, досвідчених лікарів, анестезіологів. Стало гостро питання щодо медичної допомоги населенню. Для допомоги хворим на коронавірус необхідно було виділити з бюджету додаткові кошти для купівлі необхідного обладнання, для захисту медичних робітників. На 2020 рік, було визначено 300 лікарень, що будуть реалізувати право на медичну допомогу, для людей, що захворіли на коронавірус [3]. Але у зв’язку з пандемією право громадян на медичну допомогу стали порушувати. Наприклад, було заборонено проведення планових операцій, госпіталізація пацієнта за необхідністю. Також варто зазначити, що було порушено право на медичну допомогу, при закритті кордонів, задля зменшення розповсюдження хвороби. Багато людей не могло вилетіти закордон на лікування.

В Україні прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 13.04.2020 № 555-IX, яким серед іншого дозволяється обробка персональних даних без згоди особи, зокрема даних, що стосуються стану здоров’я, місця госпіталізації або самоізоляції, прізвища, імені по батькові, дати народження, місця проживання, роботи (навчання) з метою протидії поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) у порядку, визначеному в рішенні про встановлення карантину, за умови використання таких даних виключно з метою здійснення протиепідемічних заходів [4].

Прикінцеві та перехідні положення вказують, що режим обробки персональних даних установлено на певний період, тобто тимчасово. Період цього пункту діє протягом періоду встановлення карантину та обмежувальних заходів щодо коронавірусної хвороби.

На жаль, під час здійснення ухвалення цього рішення, Кабінет Міністрів України не визначив коло осіб, відносно яких буде здійснюватися обробка даних без згоди. Також не було визначено подальшу долю інформації, що була оброблена без дозволу зі сторони особи.

Я дійшла до висновку, що реалізація права на медичну допомогу у період пандемії має свої особливості та окремі нормативно-правові акти. Держава має на меті стабілізувати ситуацію в країні, щодо розповсюдження коронавірусної хвороби. Не завжди це право реалізовується законним шляхом, але здоров'я осіб є головним пріоритетом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. URL:http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%-D0%BA/96-%D0%B2%D1%80
2. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві: автореф. докт. юрид. наук. Київ, 2007
3. Перелік надавачів медичної допомоги, визначених для стаціонарної допомоги при COVID-19: URL: https://nszu.gov.ua/edata/dashboard /likarni-covid
4. Внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-20#Text

Шевченко Юлія Олександрівна,
студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к. ю. н., доцент Гончаренко В. О.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Багато людей у сучасному світі зустрічаються з проблемою нестачі коштів, а особливо з початком пандемії коронавірусу, через який вони втрачають роботи та засоби для існування. Для того щоб продовжити своє нормальне життя громадяни беруть кредити. Електронне кредитування може

мати перевагу через швидкість та зручність, але чи все так прекрасно як здається на перший погляд?

Перш за все хочу зазначити, що онлайн кредит – це позика, яка оформляється через Інтернет, і її правовідносини регулюються чинним законодавством України. Відповідно до статті 1054 Цивільного кодексу України, «згідно з договором про кредит, банк зобов'язаний надати позичальнику суму на умовах зазначених в угоді, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити відсотки» [1]. Отже, беручи кредит онлайн, людина отримує звичайний кредит, але не в банку як це було прийнято раніше, а у своєму смартфоні чи ноутбуці не виходячи з дому.

Договір електронного кредиту укладається шляхом підписання електронним цифровим підписом. Відповідно до статей 5, 15 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» електронний документ – це документ, що фіксує інформацію у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [2].

Є багато переваг електронного кредитування. Серед них перш за все потрібно зазначити швидкість і зручність оформлення. Адже існують випадки, коли гроші потрібні терміново, наприклад, на лікування коронавірусної хвороби. Якщо раніше, для того, щоб отримати кредит, потрібно було відвідувати відділення банку, збирати довідки і шукати поручителів, то зараз, звернутися за кредитом можна онлайн – з будь-якого пристрою, підключеного до інтернету.

По-друге, важливою ознакою є лояльність. Розраховувати на позитивну відповідь після заявки можуть всі споживачі, незалежно від їх кредитної історії, місця роботи й посади.

По-третє, універсальність – це значить, що ніхто не перевіряє куди людина витрачає кошти, а вона просто отримує гроші та використовує їх на власний розсуд.

Не зважаючи на плюси є ситуації у яких кредити відіграють далеко не позитивну роль.

З одного боку, існують випадки, коли онлайн кредит заключається без згоди його учасника. Тобто в такій справі діють шахраї, які представившись працівниками інших установ чи організацій телефонують та отримують дані особи, після чого реєструють на них кредит. Яскравим прикладом може бути судове рішення №87923791, у якому позивач звернувся про визнання кредитного договору недійсним [3]. Відповідно до обставин, встановлених судом, до позивача зателефонувала особа, котра представилась працівником «Водафон», шляхом зловживання довірою, оформила кредит-онлайн на цю

особу, чим спричинила останньому майнової шкоди. На підставі чого було відкрито кримінальне провадження за статтею 190 Кримінального Кодексу України, тобто шахрайство [4]. З цього можна зробити висновок, що потрібно бути уважним до своїх особистих даних та не розповідати їх іншим особам.

З іншого боку, банки та установи, які видають кредити іноді самі потерпають від недобросовісних клієнтів кількість яких з кожним роком все збільшується особливо через епідемію covid. Тому банки вимушені через суд стягнути з клієнтів заборгованості. У реєстрі судових рішень можна знайти безліч таких справ. Як приклад можна навести судове рішення №88425332, у якому суд задовольняє позов товариства з обмеженою відповідальністю «Транш капітал» до особи про стягнення заборгованості за договором кредиту, через несплату останнім своєчасно суми за договором [5]. Тобто не лише громадяни, а й установи, які надають кредити отримують збитки внаслідок епідемії.

Отже, онлайн кредит – це звичайний кредит, укладаючи який особа погоджується на всі істотні умови, а й іноді занадто великі відсотки. Існують певні мінуси такого виду кредитування, але він має існувати в умовах сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15

2. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15

3. Єдиний державний реєстр судових рішень. Судове рішення № 87923791. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/87923791

4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text

5. Єдиний державний реєстр судових рішень. Судове рішення №88425332 URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/88425332

Шершун Олена В'ячеславівна,
студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету »Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гончаренко В. О.

КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У МОБІЛЬНИХ ДОДАТКАХ З МЕТОЮ ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЯ КОРОНАВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ. КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ ПІДХІД

Швидке розповсюдження коронавірусу COVID-19 надало право урядам багатьох держав світу вимагати розширення доступу до персональних даних громадян. Необхідність такої потреби аргументувалась тим, що це допоможе контролювати та стримувати сам вірус. Буде доречним згадати Загальний регламент про захист даних (GDPR), який надає дозвіл обробляти персональні дані за умови, що це необхідно для захисту суспільних інтересів, а також життєво важливих інтересів будь-якої особи [1]. В Україні, наприклад, дане право було втілене в Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних» хвороб щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» [2]. Цим законом було дозволене використання персональних даних українців без їхньої згоди на період карантину.

Наразі керівництво більшості держав вбачає головний свій інструмент боротьби з пандемією в розробці технологій, які б збирали, зберігали та обробляли великі обсяги даних, зокрема й персональні дані. Хоч і зрозуміло, що влада має використовувати різноманітні засоби, аби побороти хворобу, однак певні її дії викликають напругу в співвідношенні використання цих даних та права на приватність. Сьогодні у світі був застосований широкий спектр підходів та оголошена значна кількість заяв щодо прихильності урядів до конфіденційності персональних даних або ж, навпаки, щодо грубого нехтування нею. Тому можна сказати, що на міжнародному рівні відношення до використання персональних даних значно різниться, а також, що способи такого використання в боротьбі з пандемією в різних державах мають свої особливості та наслідки.

Варто звернути увагу на Францію, національна комісія з інформатизації та свобод Франції (CNIL) заявила, що дані повинні використовуватись лише з метою стримування вірусу. Йшлося, зокрема, про створення спеціальної мобільної програми Stop Covid, яка б стежила за пересуванням хворих вірусом людей та за їхніми контактами з іншими. Використання цієї програми, за словами Національної комісії, є добровільним та не порушує права й свободи громадян [4].

Поступове зниження випадків захворювання на COVID-19 у Кореї пояснюється введенням програми Corona 100m. Це центральна програма відстеження, що надає своїм користувачам загальнодоступну карту, де показуються випадки їх зустрічі з хворими на коронавірус. Дана програма викликала хвилювання в масах щодо обсягу тієї інформації, яка надається громадянам. Ця інформація, зокрема, включає наступні відомості: вік, стать, прізвище, маршрут подорожі хворих осіб.

В Сінгапурі введена в користування програма Trace Together. Вона використовує Bluetooth для ідентифікації людей, які знаходились від користувача в радіусі двох метрів, при цьому маючи підтверджений тест на COVID-19. Після надання дозволу програмі, починається ведення певного списку осіб, що також використовують програму та з якими користувач контактував. Якщо виявляється, що користувач тісно контактував з особою, хворою на COVID-19, тоді він може вирішити, чи ділитись цією інформацією, тобто даними про інших, з урядом країни чи ні.

Наша держава не відстає у впровадженні таких нововведень на своїй території. В Україні розроблена програма «Дій вдома», що ставить собі за мету контроль за дотриманням вимог самоізоляції тими, хто: нещодавно повернувся з-за кордону, проходить лікування вдома, перебуває в зоні ризику захворіти на коронавірус через контактування з уже хворими особами. Постанова Кабміну «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, яку спричинив SARS-CoV–2» зазначає необхідність внесення відповідних даних до інформаційних систем та складення переліку осіб на самоізоляції [3]. Такі особи мають можливість вводити всю інформацію до мобільної програми Єдиного державного веб-порталу електронних послуг особисто, в іншому випадку за них це зроблять відповідальні за даний процес робітники. Тобто в будь-якому разі надання персональних даних особами, що несуть певний ризик для оточуючих через свою хворобу, є обов’язковим.

Так згідно з вищевикладеним матеріалом можна стверджувати про переважне використання персональних даних як інструмента подолання COVID-19 у багатьох державах світу, зокрема й в Україні. Попри те, що це аргументується намірами уряду убезпечити самих громадян, дані явища можуть спричинити виникнення ряду ризиків.

Зі створення нових баз для накопичення персональних даних зросла й кількість кібератак. Згідно з дослідженням, проведеним компанією Internet Security Sophos, обсяг шахрайських операцій з електронною поштою лише за перший тиждень карантину у 2020 році майже потроївся [4].

Отже, спалах COVID-19 у сучасних умовах спричинив безпрецедентний інтерес та зосередження уваги на значущості даних, які залучаються до розв'язку будь-яких питань як на національному, так і на міжнародному рівнях. Зокрема, можна говорити й про розв'язок питань щодо контролю та стримування COVID-19. Найефективнішим способом розв'язку таких питань наразі є створення мобільних додатків, які дозволяють урядам швидко збирати персональні дані громадян заради боротьби з пандемією. Але ні швидкість ні бажання подолати дану кризу в багатьох країнах не має слугувати виправданням у питаннях порушення конфіденційності особи. Органи влади в державі попри ті труднощі, що виникли у світі на даний момент, зберігають свій обов'язок збереження інформаційної приватності громадян, а також мають керуватись цим обов'язком у визначенні своїх завдань та стратегії. В іншому випадку може виникнути ризик появи певних проблем у державі, на розв'язок яких їй необхідні будуть значні сили та ресурси.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) : Регламент; Європейський Союз від 27.04.2016 № 2016/679. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/984_008-16

2. Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 13.04.2020 № 555-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/555-20

3. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Перелік від 11.03.2020 № 211. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/211-2020-%D0%BF

4. COVID-19: people: how governments are using personal data to fight COVID-19 (UK) // Herbert Smith Freehills : веб-сайт. URL: https://www.herbertsmithfreehills.com/latest-thinking/covid-19-people-how-governments-are-using-personal-data-to-fight-covid-19-uk

5. У Франції дозволили стежити за хворими на COVID-19 через мобільний додаток // Укрінформ URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3033124-u-francii-dozvolili-slidkuvati-za-hvorimi-na-covid19-cerez-mobilnij-dodatok.html

Шлентов Юрій Сергійович,
студент 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к. ю. н., доцент Гончаренко В. О.

ПРОБЛЕМА РИЗИКІВ ВТРАТИ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В УМОВАХ КАРАНТИННОГО ТА ПОСТКАРАНТИННОГО РЕЖИМУ

На сьогоднішній день проблема використання персональних даних інтернет-користувачів є як ніколи актуальною, це безпосередньо зумовлено введення карантинних обмежень через поширення гострої інфекційної хвороби COVID-19 та локдауна в Україні. Саме в 2020-2021 рр. більшість українців залишили свої робочі офіси та опановували новий для більшості працівників дистанційний формат роботи, а деякі громадяни і навчання. Зрозуміло, що більшість вільного часу основна маса суспільства проводила саме в режимі онлайн, що безперечно призвело до збільшення ризиків для користувачів щодо втрати контролю над своїми персональними даними, та все ж таки, обумовило в черговий раз розглянути проблеми, пов'язані із захистом таких даних.

Найбільшою небезпекою для українських громадян в мережі є те, що про збирання цих даних дехто навіть не здогадується. Це відбувається багатьма способами, але один з найпростіших використання файлів під назвою cookie, які ми зустрічаємо на кожному веб-сайті, поштових сервісах та інших мережевих платформах. Окрім додаткової зручності для користувача, яка полягає в тому, що збережені дані спрощують повторне використання веб-сайтом, це несе доволі високу небезпеку, тому що з такими примітивними даними може бути зібрана важлива, конфіденційна інформація, яка зберігається у вашому браузері.

Надзвичайно важливою для нас частиною всесвітньої павутини являються соціальні мережі, в яких ми на період самоізоляції можемо спілкуватися з друзями та рідними, замовляти товари, дізнаватися новини, тощо. На жаль, навіть в цьому процесі є високий відсоток ризику втрати персональних даних. Тим більше, люди самі вносять конфіденційну інформацію про себе назавжди в простори Інтернету і як правило видалити її звідти досить проблематично. Крім цих відомостей, зазвичай відбувається збір наших уподобань і найчастіших запитів, результатом чого може стати надмірна кількість небажаних рекламних роликів або спаму [3].

Варто зауважити, що неодмінною складовою щоденного життя сучасного українця є мобільні додатки, якими користуються за допомогою смартфонів. Дійсно, дані програми є неодмінною складовою незворотного процесу інформатизації, що поєднують в собі функціонування багатьох елементів та

дозволяють спрощувати діяльність особи. Проте, вони також несуть за собою деякі загрози, що можуть потім виявитись у матеріальних збитках чи моральній шкоді.

Доцільно зауважити і на тому, що втрата персональних даних дуже часто відбувається через суб'єктивний чинник. Основою причиною такого явища, є необізнаність громадян. А через карантин в Україні багато працівників втратили роботу, тому для забезпечення свого існування шукають заробіток в Інтернеті. Вони реєструються на сумнівних сайтах, вводять свої данні, з метою працевлаштування або швидкого заробітку, але в кінцевому результаті вони не тільки не отримають робоче місце, а надають вагому інформацію шахраям.

Конституція України встановлює правовий захист персональних даних, це передбачено в статті 32: не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [1].

Захист персональних даних в Україні передбачений Законом України «Про захист персональних даних». Відповідно цей нормативно – правовий акт регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних.

Встановлено, що обробка персональних даних можлива виключно за згодою суб'єкта цих даних, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [2]. При зборі інформації на веб-сторінках та інших платформах особа повинна бути обов'язково повідомлена і згодом надати згоду. Варто підкреслити, що така згода може надаватись у різних формах: шляхом натиску на спеціальну клавішу або проставлення відмітки, що вказує на погодження користувача на обробку даних; попередження про подальший доступ до персональних даних.

Підсумувавши вищенаведене, можна вказати, що ризики втрати контролю над персональними даними є досить високими в сучасних умовах карантинного режиму, що призводять до негативних наслідків для користувачів. Основними джерелами такого ризику є: файли cookie, соціальні мережі, мобільні додатки, але найголовнішим, на нашу думку, все ж таки є суб'єктивний фактор. Для підвищення обізнаності громадян України в інформаційній сфері можливе запровадження спеціальних освітніх програм та курсів, як в освітніх закладах, так і в підприємствах, установах, організаціях для підвищення рівня обізнаності працівників з ризиками втрати контролю як над персональними даними так і

над комерційною таємницею. Щодо законодавчої бази слід зауважити, що кількість нормативно-правових актів в цій сфері є достатньою, але головним завданням залишається їхня гармонізація, узагальнення між собою та встановлення відповідності європейським стандартам.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80
2. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17
3. Обробка персональних даних за новими правилами: захист чи порушення прав людини. URL: https://www.hsa.org.ua/blog/obrobka-personalnyh-danyh-v-umovah-covid-19-zahyst-chy-porushennya-prav-lyudyny/

Шумило Максим Русланович,
студент 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к. ю. н., доцент Гончаренко В. О.

КАРАНТИН ЯК ПІДСТАВА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Поширення коронавірусної інфекції, яка згодом переросла у глобальну пандемію, призвело до значних змін у системі сталих та налагоджених суспільних відносин. Адаптація до нових реалій вимагає від усіх членів суспільства коригування їхньої поведінки, з метою якнайшвидшого подолання негативних наслідків епідемії. У правовій сфері України можна простежити підвищення активності направленої на врегулювання в законодавчій сфері тих суспільних стосунків, які безпосередньо зазнали змін з розповсюдженням COVID-19.

Державні органи з метою запобігання і поширення епідемії вдаються до запровадження обмежувальних заходів (обмеження роботи закладів в сфері обслуговування, громадського харчування, карантин і т. д.), які безпосередньо можуть впливати на виконання цивільних договорів, за які передбачено санкції у випадку невиконання зобов'язань передбачених у них. Тож, доцільним є питання, чи є карантин підставою для звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Думки фахівців про надання пандемії COVID-19 статусу форс-мажору розділилися. Одні вказують, що пандемії трапляються досить часто і забирають

велику кількість життів (наприклад, від щорічного сезонного грипу вмирає 250-300 тис. чол.). Отже, форс-мажором вона не є. На думку інших, дану пандемію відзначає особливо напружений характер, крайня ступінь інтенсивності поширення, що дозволяє кваліфікувати її як форс-мажор.

У будь-якому випадку, слід визнати, що на статус форс-мажору можуть претендувати як мінімум дії органів державної влади різних країн, спрямовані на запобігання поширенню пандемії COVID-19. Закриття кордонів, заборона на пересування без вагомих причин, припинення авіаперевезень – все це, безумовно, впливає на виконання зобов'язань за договорами.

Хоча поняття «форс-мажор» відсутнє в ЦК України [1], однак про це йдеться в рекомендаціях Міжнародної торгової палати та у Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [4]. Відповідно до форс-мажору відносять надзвичайні і незалежні від дій і волі сторін договору обставини, через які сторони договору не можуть виконати повністю або частково свої зобов'язання за договором. Форс-мажор – це юридична концепція, відповідно до якої сторона договору може уникнути відповідальності за невиконання договору при настанні певних обставин.

Поняття «форс-мажор» висвітлене у Законі України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва», де зазначено, що форс-мажор є непередбачуваними обставинами, які відбуваються незалежно від волі сторін, настання яких неможливо передбачити під час укладення договору та сторони договору не можуть вжити дієвих заходів щодо протидії цим непередбачуваним обставинам непереборної сили, тобто, свого роду істотним змінам обставин [3].

Стороні, яка посилається на форс-мажор, рекомендується звернутися до компетентного органу країни, де виникла форс-мажорна обставина, який видає відповідний сертифікат або свідоцтво [2].

Хтось може висунути аргумент, що за останні два десятиліття було кілька глобальних епідемій (атипова пневмонія, ебола, свинячий грип), що позбавляє коронавірус виняткового характеру. Як контраргумент інша сторона може заявити, що наслідки коронавірусу настільки сильно відрізняються від попередніх пандемій, що нинішній вірус було неможливо передбачити.

Відповідь на це питання буде в кінцевому рахунку залежати від багатьох факторів, в тому числі від характеру договірних відносин.

По-перше, ця норма диспозитивна, тобто сторони мають право змінити її на свій розсуд в договорі, що часто і відбувається. Відповідно, потрібно спочатку виходити із положень договору, який зазвичай передбачає детальну процедура взаємодії сторін.

По-друге, застереження про форс-мажор часто вимагає, щоб потерпіла сторона направила іншій стороні повідомлення протягом десяти днів з дати настання форс-мажору, щоб мати юридичну силу.

По-третє, до обставин непереборної сили, як правило, не відноситься порушення обов'язків з боку контрагентів. Це означає, що якщо постачальник не може поставити деталь в термін тому, що сам не зміг отримати її від заводу виготовлювача, то стаття про форс-мажор не врятує такого постачальника. Відсутність коштів також не є форс-мажором.

Наслідки визнання коронавірусу форс-мажором також залежать від умов договору. Наприклад, це може бути як тимчасове припинення виконання зобов'язань сторонами, яке при певній тривалості дозволяє одній або двом сторонам розірвати договір, так і право сторони розірвати договір на самому початку.

В умовах пандемії, має значення не тільки її наслідки стосовно виконання вже укладених договорів, але і правильне визначення умов знову укладених договорів. Наскільки довго триватиме кризова ситуація з COVID-19 поки не ясно, ситуація постійно змінюється, державами вводяться нові обмежувальні заходи, організації та підприємці також змушені враховувати нові реалії економічної діяльності, в тому числі і невизначеність ситуації. У такій обстановці особливо важливим стає правильний розподіл ризиків між контрагентами. Учасникам обороту потрібно задуматися про включення в договори спеціальних умов щодо ризиків, пов'язаних з пандемією. Варто окремо відзначити, що сторони мають право не тільки передбачити порядок взаємодії в форс-мажорній ситуації, але і заздалегідь, з урахуванням всіх ризиків передбачити можливість перерозподілу ризиків і відшкодування однією стороною іншій майнових втрат при настанні певних обставин, не пов'язаних з порушенням зобов'язань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-perevedennya-yedinoyi-derzhavnoyisistemi-civilnogo-zahistu-u-rezhim-nadzvichajnoyi-situaciyi-338250320
2. Регламент засвідчення Торгово-промисловою палатою України та регіональними торгово-промисловими палатами форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) № 44(5) від 18.12.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v0044571-14.
3. Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва: Закон України від 25.12.2008 № 800-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 13. Ст. 52.
4. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII.

Якушко Ольга Володимирівна,
студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гончаренко В. О.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Як відомо, у світі оголошено пандемію коронавірусу COVID-19. Через це в Україні з моменту її оголошення в різних областях позмінно діють два правові режими: режим карантину та режим надзвичайної ситуації. Звісно, така ситуація суттєво вплинула на динаміку цивільних правовідносин, призвела до серйозних змін у порядку реалізації правосуб'єктності фізичних осіб. Як правильно зазначає О. Рассомахіна, «згідно з нормами міжнародного права за умов всесвітніх епідемій/пандемій, держави на своїй території можуть зупиняти дію деяких законів та прав людини у певних сферах суспільних відносин» [6, с. 60].

Тому логічно, що карантин спричинив встановлення заборон та обмежень багатьох прав приватної (фізичної) особи. Причому, як вдало підкреслює Є. О. Харитонов, що «такі обмеження припускаються тимчасовими, але ніхто не може прогнозувати, скільки триватиме пандемія … це створює загрозу «звикання» суспільства до таких обмежень та вирішення ряду важливих питань шляхом публічного адміністрування за відсутності для цього належним чином створеного нормативного підґрунтя. Тим більше, що якась цілісна концепція регулювання (модернізації регулювання) цивільних відносин в умовах епідемії/пандемії наразі у нашій державі відсутня [7, с. 4]. Можливо після подолання пандемії влада надалі буде використовувати інструменти примусу й обмежень як, наприклад, Китай вже застосовує електронне спостереження, розпізнавання облич, програми відстежування людей, їх контенту, контактів, тобто практикує несанкціонований доступ до персональних даних, що є проблемою для їх належного захисту.

Так само, як зазначають М. П. Юніна та А. А. Лукомська, у Південній Кореї прийнято нормативно-правові акти, що дозволяють збирати і публікувати інформацію про пересування хворих, виключаючи можливість їхньої персональної ідентифікації. Так, коли ПЛР-тест пацієнта виявлявся позитивним, жителям району приходили SMS з інформацією про вік і стать інфікованого, а також докладний звіт про його поїздки – види транспорту, координати маршрутів, відвідані публічні місця і навіть те, чи була людина в масці [8, с. 110].

Можна провести аналогію в Україні, коли у контексті пандемії вводиться в дію законодавство, яке порушує права людини та характеризується відсутністю рівноваги між приватним життям і здоров'ям населення. Мається на увазі Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», відповідно до якого протягом періоду карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із розповсюдженням коронавірусної хвороби (COVID-19), і протягом 30 днів із дати його скасування, персональні дані можуть оброблятися без згоди особи. Зокрема, це можуть бути дані про стан здоров'я, місце госпіталізації чи самоізоляції, прізвище, ім'я, по батькові, дату народження, місце проживання, роботи (навчання).

У той же час ст. 8 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод передбачає, що кожен має право на повагу до приватного та сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

Цікаво проаналізувати проблеми обмеження цивільних прав приватних (фізичних) осіб в умовах пандемії, захисту особистих немайнових прав, зміни, що виникли у сфері регулювання договірних відносин під час пандемії, діяльності суб'єктів підприємницької діяльності загалом, особливості підходів до регулювання медичної та фармацевтичної діяльності, роботи нотаріату та судів.

Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб закріплена в цивільному законодавстві з метою створення умов для реалізації та захисту фізичними особами своїх особистих приватних інтересів в умовах наявного та чинного правопорядку. У сучасному світі приватна правосуб'єктність визнається природно-правовим атрибутом кожної фізичної особи, зокрема кожної людини. [6, с. 61].

Елементами правосуб'єктності особи є правоздатність, дієздатність і деліктоздатність. В Україні людину, її життя та здоров'я, недоторканість і безпеку визнано найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України), тому держава, в особі уповноважених нею органів, за наявної небезпеки зобов'язана вжити необхідних правових заходів задля збереження життя та здоров'я населення в умовах надзвичайних ситуацій [1].

Як зазначила ВООЗ, через оголошення пандемії «держава може виносити на обговорення етичну сторону питання – прийнятність застосовуваних заходів, наприклад: карантин або вибіркова вакцинація; обмежити право на свободу пересування; скористатися приватним шпиталем для розміщення хворих у разі нестачі державних лікарень; застосовувати незареєстровані ліки;

запроваджувати обов'язкову вакцинацію; ухилятися від трудового законодавства для забезпечення безперервності роботи служб першої необхідності» [3].

Слід наголосити на тому, що в умовах пандемії держави вдаються до використання засобів публічного примусу. Тому правильно звертають увагу вчені на регулювання цивільних відносин в умовах колізії публічного та приватного підходів [7, с. 5]. Адже на практиці виникає проблема допустимості обмеження прав людини (приватної особи) саме у контексті колізії приватного та публічного інтересів, при визначенні алгоритму дій влади, спрямованих на запобігання поширенню пандемії.

На думку О. Костенка, нормативне регулювання заходів з забезпечення епідеміологічної безпеки (зокрема, адміністративними засобами) є припустимим способом регулювання суспільних відносин, але за умови, що ці норми відповідають [4].

Варто відмітити, ряд важливих питань, що обговорювалися науковцями, наприклад, надання пандемії COVID-19 статусу форс-мажору. На нашу думку, на статус форс-мажору можуть претендувати як мінімум дії органів державної влади різних країн, спрямовані на запобігання поширенню пандемії COVID-19.

Водночас на період дії карантину фізичним особам та фізичним особам-підприємцям були надані деякі послаблення, а саме: можливість отримати кредитну пільгу або кредитні канікули в банку саме через карантин, пільги у житлово-комунальній сфері, зменшення податкового навантаження, спрощення надання особі статусу безробітного. Крім того, було змінено порядок реалізації права на судовий захист (фізичні особи мають право заявляти клопотання про відкладення розгляду справ у зв'язку з карантинними заходами, використовувати власні технічні засобів, наприклад, програма Skype, користуватися сервісом електронного судочинства).

Бурхливі дискусії викликали обмежувальні заходи, пов'язані з обмеженням відвідування громадських місць, відповідних закладів та установ, забороною проведення масових заходів, обмеженням руху транспорту, пересування на певних територіях, обмеженнями у роботі відповідних громадських закладів, забороною перебувати в громадських місцях без наявності засобів індивідуального захисту (респіратора/захисної маски), у тому числі виготовлених самостійно. Адже такі обмежувальні заходи обмежують базові свободи людини й громадянина.

Таким чином, можна зробити висновок, що за умов карантину обсяг цивільної правоздатності та дієздатності фізичних осіб звужується, тобто обмежується обсяг цивільної правосуб'єктності, розширюється обсяг

деліктоздатності фізичних осіб. Проте після припинення пандемії обсяг правосуб'єктності фізичних осіб має бути повернено у звичайний правовий режим.

Слід відмітити, що держава з одного боку, створює механізм реалізації та захисту права особи на охорону здоров'я та безпечне для життя довкілля, а з іншого боку, часто незаконно обмежує ряд інших прав і свобод особи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text
3. ВОЗ объявила пандемию: какие законы могут перестать работать. URL: https://lv.baltnews.com/mir_novosti/20200315/1023749276/VOZ-obyavilapandemiyu-kak ie-zakony-mogut-perestat-rabotat.html
4. Костенко О. Природно-правова оцінка заходів по забезпеченню епідеміологічної безпеки, встановлених Кабінетом Міністрів України. URL: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1558312054320753&id=100004259206425&mds=%2Fsharerdialog.php%3Ffs%3D8%26fr%3D%252Fhome%252F%26m%3Dmessage%26sid%3D1558312054320753%26u%3Dhttps%253A%252F%252Fm.facebook.com%252Fstory.php%253Fstory_fbid%253D1558312054320753%2526id%253D100004259206425%26internal_preview_image_id%26referrer%3Dfeed_story_share_as_message&mdf=1
5. Південна Корея не перемогла коронавірус, а навчилася з ним жити без локдауну. Бабель : веб-сайт. URL: https://babel.ua/ texts/56485-pivdenna-koreya-ne-peremogla-koronavirus-a-navchilasya-z-nim-zhiti-bez-lokdaunu-lyudey-masovo-testuyut-a-likari-detektivistezhat-za-kozhnim-infikovanim-po-gps-za-materialom-bloomberg
6. Рассомахіна О. (2020) Правосуб'єктність фізичних осіб в умовах карантину. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. № 3 С. 59-73. URL: http://zt.knute.edu.ua/files/2020/03(110)/8.pdf
7. Харитонов Є. О. (2020) Пандемія COVID-19 та деякі актуальні проблеми цивілістики. Проблеми правового регулювання цивільних відносин в умовах COVID-19 : матер. Всеукр. науково-практичної онлайн-конференції (23 квітня 2020 р.). Одеса: Фенікс, С. 5-8. URL: http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12616
8. Юніна М. П., Лукомська А. А. (2021) Деякі питання захисту персональних даниху сфері охорони здоров'я під час пандемії COVID-19. Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал», № 2. С. 108-112. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2021/2.pdf

ЗМІСТ

Харитонов Євген Олегович 5
COVID-19 ТА ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ
Харитонова Олена Іванівна 9
КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ У КОНТЕКСТІ ПАНДЕМІЇ COVID-19
Давидова Ірина Віталівна 12
ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ ДОГОВОРІВ НА РОЗРОБКУ ВЕБ-САЙТІВ
Mazurenko Svitlana 16
LICENSES AND LICENSE AGREEMENT IN THE SYSTEM OF CONTRACTS ON INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS
Матійко Микола Володимирович 20
ОКРЕМІ ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ІТ-ПРАВА
Токарева Віра Олександрівна 24
ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ТВОРЧОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
Блохін Максим Юрійович 27
ЛЕГАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТА РОЗГОЛОШЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ БЕЗ ВІДОМА ЇХ СУБ'ЄКТА
Ващак Владислав Анатолійович, ... 30
САМОЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ІНТЕРНЕТІ
Котенко Олена Миколаївна 32
ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ
Карташев Денис Володимирович 34
ДО ПИТАННЯ ПРО АКТУАЛІЗАЦІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОГОВОРУ НАДАННЯ ПОСЛУГ З ОХОРОНИ
Маковецький Андрій Миколайович 36
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ
Мінковський Вадим Вадимович 39
ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ВІД НЕПРАВОМІРНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МАРКИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ЗАВДАНОЇ ЮРИДИЧНІЙ ОСОБІ
Писаренко Марина Олександрівна 41
ДО ПИТАННЯ ПРО БЕЗПЕКУ УКЛАДЕННЯ ПРАВОЧИНІВ ВІДЧУЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ COVID-19

Степанець Юрій Леонідович……44
ПРАВОВА ПРИРОДА ТАТУЮВАННЯ ЯК НЕТИПОВОГО ОБ'ЄКТА АВТОРСЬКОГО ПРАВА
Тарасов Андрій Володимирович.....48
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОКВАРТИРНОГО БУДИНКУ
Бурдо Юлія Юріївна 51
РЕКОДИФІКАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ
Ваньчак Марта Володимирівна.....54
ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ПІД ЧАС ЕПІДЕМІЇ COVID-19
Васютинська Альона Григорівна 57
ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19
Гайдаржи Богдан Олегович.....59
ВІРТУАЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА
Дериш Марія Юріївна, Цикалюк Аліна Романівна 62
ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ: НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
Драненко Вікторія Ігорівна 65
ВАЖЛИВІСТЬ ІНТЕРНЕТУ НА ТЛІ ПОСИЛЕННЯ ЗАГРОЗ COVID-19
Мокряк Ксенія Олегівна.....67
ОБМЕЖЕННЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ПІД ЧАС ОБСЕРВАЦІЇ
Решетило Володимир Максимович.....69
ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В ПЕРІОД КАРАНТИНУ
Сокур Вікторія Олегівна 71
КАРАНТИН ТА ЗМІНИ ТРИВАЛОСТІ СТРОКІВ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ
Старенкова Олександра Олександрівна.....73
БАНКРУТСТВО В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ
Савко Ольга Володимирівна……75
КОНЦЕПЦІЯ НАЛЕЖНОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ
Чернова Тетяна Володимирівна.....78
ПРАВО НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ
Шевченко Юлія Олександрівна 80
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Шершун Олена В'ячеславівна……..82
КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У МОБІЛЬНИХ ДОДАТКАХ З МЕТОЮ ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЯ КОРОНАВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ. КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ ПІДХІД
Шлентов Юрій Сергійович 86
ПРОБЛЕМА РИЗИКІВ ВТРАТИ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В УМОВАХ КАРАНТИННОГО ТА ПОСТКАРАНТИННОГО РЕЖИМУ
Шумило Максим Русланович 88
КАРАНТИН ЯК ПІДСТАВА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
Якушко Ольга Володимирівна……..89
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ЦИВІЛІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ COVID-19

М А Т Е Р І А Л И
Всеукраїнського круглого столу

Одеса, 21 червня 2021 року

За загальною редакцією:
доктора юридичних наук, професора Є.О. Харитонова,
доктора юридичних наук, професора І.В. Давидової

Підписано до друку 25.10.2021.
Формат 60х84/16. Ум-друк. арк. 5,16.
Наклад 100 прим. Зам. № 2110-10.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com